

**Informe
Gràcia 2016**

www.elpanoramic.org

Un projecte promogut per:

Amb el suport de:

Autors/es: Fidel González, Josep Mañé i Hungria Panadero.

Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia

Maig 2017

Contingut

1. Presentació.....	5
2. El Panoràmic	7
3. Resum executiu.....	10
4. Les organitzacions de Gràcia.....	11
4.1 Tipus d'organització	12
4.2 Àmbit territorial d'actuació.....	14
4.3 Àmbit sectorial d'actuació	16
4.4 Articulació.....	18
4.5 Instruments i eines associatives	20
4.6 El suport de Torre Jussana	21
5. Les persones	23
5.1 Persones sòcies.....	23
5.2 L'assemblea i la junta directiva	26
5.3 Persones voluntàries.....	27
5.4 Persones col·laboradores	29
5.5 Persones actives.....	31
5.6 Persones remunerades.....	32
5.7 La participació de dones i homes.....	35
6. Espais i equipaments	37
7. Els recursos econòmics.....	43
7.1 Volum d'ingressos i resultats econòmics	43
7.2 Fonts de finançament.....	45
7.3 Banca ètica	52
8. Reptes de futur	54

9. Annexos.....	60
9.1 Fitxa tècnica	60
9.2 Entitats impulsores.....	61
9.3 Fonts consultades	62

1. Presentació

El sector associatiu és un dels motors de Catalunya. Les associacions són escoles de democràcia i de ciutadania activa, agents generadors de cohesió social i espais de lluita per la transformació social i pel benestar de la ciutadania. Per tot plegat, són un motor que cal cuidar, mantenir en un bon estat i fomentar que sigui capaç de créixer i millorar.

La diversitat de les entitats és una de les principals forteses del sector però per treure'n el màxim profit cal gestionar-la correctament. Per això, des de les pròpies associacions s'ha generat l'impuls necessari per aconseguir dades reals i exhaustives. El resultat d'aquest impuls és **El Panoràmic**, considerat una "selfie" panoràmica del teixit no lucratiu, és a dir, feta per les pròpies entitats.

Amb aquesta publicació es presenta i fa públic l'informe de resultats de la tercera edició del Panoràmic. Una feina col·laborativa entre entitats i administracions, a partir de les dades proporcionades per més de 2.000 associacions del país. Cal posar de manifest l'esforç de les entitats impulsores: l'Observatori del Tercer Sector, la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, la Fundació Pere Tarrés i la Fundació Bancària La Caixa que, conjuntament amb el lideratge de Consell d'Associacions de Barcelona i el suport de l'Ajuntament de Barcelona i la Direcció general d'Acció Cívica i Comunitària del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, entre d'altres administracions, han consolidat el Panoràmic com una eina al servei del sector.

El Panoràmic permet analitzar i consolidar dades sobre l'evolució del teixit associatiu a nivell català i barceloní. Una informació molt valuosa, pel fet que permet veure amb claredat quins són els punts forts, els punts febles i els reptes de futur del sector. Conèixer aquesta realitat serà útil, també, per millorar les actuacions de suport al teixit associatiu que es realitzen des de diferents agents, a més d'oferir una recerca potent sobre el sector al món acadèmic, mitjans de comunicació i societat en general.

Aquesta nova edició del Panoràmic s'edita, un any més, en el marc de la segona època dels Dossiers Barcelona Associacions, una col·lecció de Torre Jussana pensada per publicar estudis, informes i reflexions sobre el sector associatiu. Com en l'anterior edició és en format electrònic. Paral·lelament, a www.elpanoramic.org

està disponible l'aplicatiu que permet consultar les dades amb més detall per tal de garantir que la màxima utilitat d'aquestes.

Esperem, doncs, que El Panoràmic sigui una eina efectiva per ajudar a les entitats a continuar creixent i que aquest esforç es concreti en noves i millors eines per al seu desenvolupament. Per què la millora de les associacions és clau per seguir millorant els diferents territoris i sectors i, en conseqüència, la ciutat i el conjunt del país.

Seguirem donant-vos suport a la bona feina que feu des de les associacions!

Fernando Pindado

Comissionat de Participació de l'Ajuntament de Barcelona

Bernat Valls

Director General d'Acció Cívica i Comunitària del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

Montserrat Morera

Presidenta del Consell d'Associacions de Barcelona

2. El Panoràmic

El Panoràmic és una recerca impulsada pel Consell d'Associacions de Barcelona –CAB- i fruit de les reflexions recollides en el 2n Congrés de les Associacions de Barcelona. Aquesta iniciativa que neix del mateix món no lucratiu aporta informació sobre l'abast del teixit associatiu i posa de manifest la seva força, disposant de dades sobre la seva situació i evolució.

Després de tres edicions, el Panoràmic es consolida com una eina per a la millora i l'enfortiment del món associatiu a través de la seva visió transversal i les sèries de dades que es van generant, les quals permeten establir reptes i elements de millora alhora que comencen a dibuixar tendències.

La presència del Panoràmic en el món associatiu català cada vegada és més estesa. Any rere any el coneixen més organitzacions, augmenta la participació i es posa de manifest el seu valor d'aportació, com és la visibilitat d'un sector sovint invisible i la millora de les entitats a partir de les dades de conjunt. Un reflex de l'espai que ocupa el Panoràmic en el món no lucratiu es pot trobar en el fet que prop del 40% dels qüestionaris per a la recollida d'informació han estat realitzats personalment per les presidències de les entitats.

La primera edició del Panoràmic, l'any 2014, es va realitzar a la ciutat de Barcelona i va comptar amb prop de 800 respostes. Des del 2015 s'ha dut a terme l'extensió del Panoràmic a tota Catalunya. En l'edició 2016 el resultat ha estat una participació de 2.200 entitats no lucratives a tota Catalunya de les quals 1.200 es troben ubicades a la ciutat de Barcelona, xifra que contribueix a definir el mapa del món no lucratiu català, el qual continuarà completant-se en les properes edicions.

Coneixement

La generació de dades contribueix a identificar temes de millora i posar llum sobre les percepcions. El coneixement ajuda a fer-se més forts.

Visibilitat

Les xifres de dimensió i la informació sobre les activitats que es realitzen donen visibilitat davant la societat a un sector del qual sovint no hi ha dades.

Reconeixement

La informació objectiva contribueix al reconeixement social de la feina que es realitza i els valors que es promouen en el camí cap a la transformació social.

Incidència política

A partir de preguntes sobre el posicionament del sector es contribueix a la millora de les accions d'incidència política.

Dimensió

Les entitats formen part de la vida del país però cal contextualitzar-les per tal de saber quin lloc ocupen a la societat.

El Panoràmic treballa des dels valors de sector tot innovant el procés de recerca.

Els elements metodològics d'innovació que caracteritzen el Panoràmic són:

Col·laboració

Les entitats impulsores uneixen representativitat, experiència i capacitat d'execució. En el Panoràmic no hi ha una empresa consultora que fa un encàrrec.

Participació

Hi ha grups de treball per definir necessitats, el qüestionari s'elabora de forma participativa i es treballa en transparència.

Proximitat

El treball de camp s'estructura des d'entitats de l'entorn que es responsabilitzen d'aconseguir les respostes a la seva zona.

Open data

Les dades es comparteixen amb centres d'investigació, entitats de segon nivell, universitats, administracions, etc. perquè facin noves explotacions i reflexions.

Eficiència

Al segle XXI la tecnologia ha canviat la manera de fer investigació social i hem incorporat novetats com els qüestionaris electrònics i un aplicatiu personalitzat. Cada euro és aprofitat al màxim i a més millora l'optimització a cada edició anual.

Adequació

Les organitzacions de la societat civil són diverses en molts aspectes: activitat, forma d'organitzar-se, comunitat, destinataris, etc. El qüestionari compta amb més de 80 itineraris de resposta diferents.

Transversalitat

Des dels seus inicis el Panoràmic ha tingut un plantejament transversal amb la participació d'organitzacions de tots els àmbits, la qual cosa facilita la comparabilitat i el coneixement agregat.

3. Resum executiu

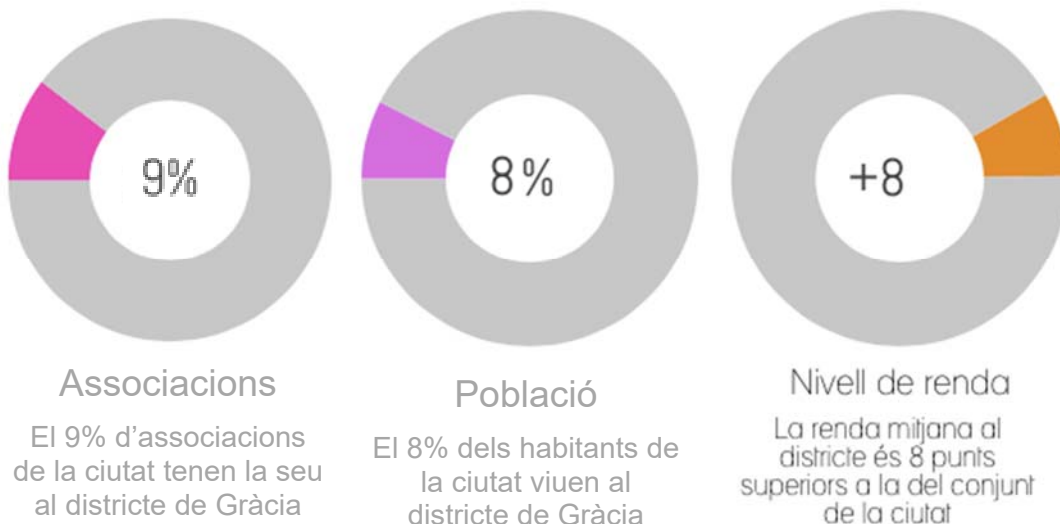
- ✓ El districte de Gràcia compta amb una estimació de 550 organitzacions, una per cada 220 habitants.
- ✓ El 30% de les organitzacions del districte desenvolupa la seva activitat en l'àmbit de l'acció social, i el 23% en l'àmbit cultural..
- ✓ El 84% de les organitzacions del districte són associacions de base. El 66% s'articulen formant part d'una plataforma de segon nivell o superior.
- ✓ El 77% de les organitzacions fan gran part de la seva activitat a la ciutat de Barcelona.
- ✓ El 28% de les associacions compta amb d'entre 3 i 30 associats/des, i un 16% d'organitzacions compta amb més de 250 socis/es.
- ✓ Les dones representen el 58% de les persones associades a les organitzacions del districte. Un pes relatiu que s'incrementa fins al 60% a la seva representació a l'assemblea i que es redueix al incrementar-se el grau de responsabilitat -50% a la Junta directiva i 41% assumint la presidència-.
- ✓ El 74% de les entitats de Gràcia compten amb persones voluntàries. El més habitual és que comptin amb 10 o menys persones voluntàries -39%-
- ✓ El 81% de les entitats del districte compten amb persones remunerades.
- ✓ El 32% de les entitats de Gràcia tenen la seu en un espai públic cedit, el 26% en un espai llogat i el 17% a un domicili particular d'una persona membre de l'entitat. El 56% de les associacions de base desitgen modificar el tipus de titularitat de la seva seu.
- ✓ El 40% d'organitzacions va tenir uns ingressos entre inferiors a 15.001 €. Els recursos propis van representar la principal font de finançament -53%- seguit del finançament públic -36%-.
- ✓ Els tres reptes prioritaris de l'associacionisme segons les organitzacions de Gràcia són: l'ampliació i implicació de la base social, la consolidació del finançament i el treball en xarxa.

4. Les organitzacions de Gràcia

Gràcia és el districte sisè de Barcelona i està format pels barris de la Vila de Gràcia, el Camp d'en Grassot i Nova Gràcia, la Salut, el Coll i Vallcarca i Penitents. Inicialment va néixer com a vila independent annexionada a la ciutat de Barcelona però amb el creixement de la ciutat ha acabat integrada com un districte més. Potser degut a aquest passat propi té una identitat marcada i alguns trets distintius, entre els quals es troben les festes de Gràcia, reconegudes arreu de la ciutat i que compten amb la participació dels veïns i veïnes que s'organitzen a través de comissions i associacions del barri.

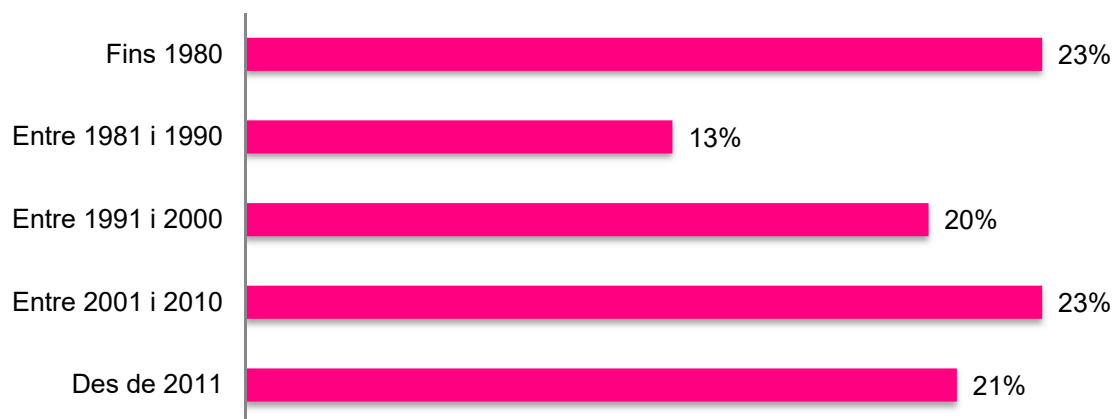
S'estima que en el districte hi ha un total de 550 associacions, és a dir, el 9% de les associacions de la ciutat tenen la seu a Gràcia, sent el districte que agrupa el 8% de la població de Barcelona ciutat. A partir de les dades del padró es pot establir que aproximadament hi ha 1 associació per cada 220 habitants, una de les ràtios més baixes de la ciutat.

Infografia 1 Associacionisme a Gràcia

Gràcia es caracteritza per disposar d'un teixit associatiu molt dinàmic, fet que es pot apreciar a l'anàlisi de l'any de constitució de les organitzacions del districte. Tal i com mostra el següent gràfic, Gràcia mostra una relació força homogènia. El 23% de les entitats es van constituir abans dels anys 80, fet que denota un activisme històric. El 44% de les entitats del districte han estat creades en aquest segle, i el 64% a cavall entre els dos segles. Aquests resultats marquen una tendència sensiblement diferenciada respecte la del conjunt de de la ciutat, en la que si bé 62% de les entitats van ser constituïdes a cavall entre els dos segles, les entitats constituïdes a la última dècada representen el 15%, el que significa que les entitats de Gràcia es mostren com a més novells. Fet que es pot comprovar amb l'edat mitjana de les entitats del districte, que és de 24,8 anys, lleugerament per sota de la que mostra el conjunt de la ciutat -25,3 anys-.

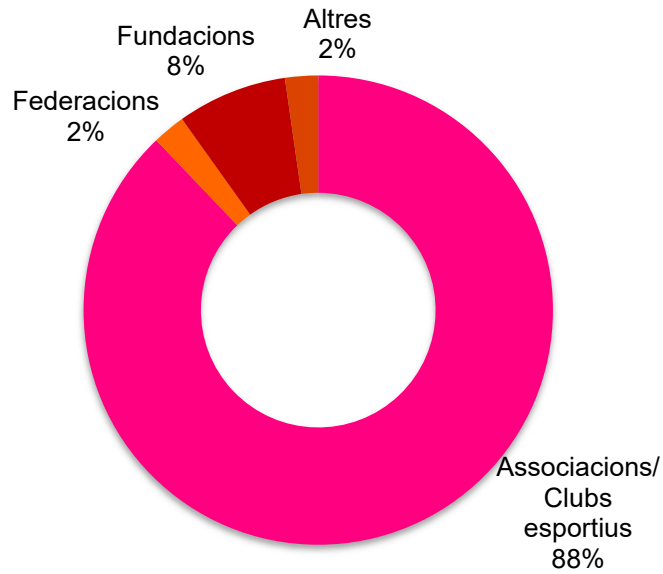
Gràfic 1 Any de constitució de les entitats de Gràcia

4.1 Tipus d'organització

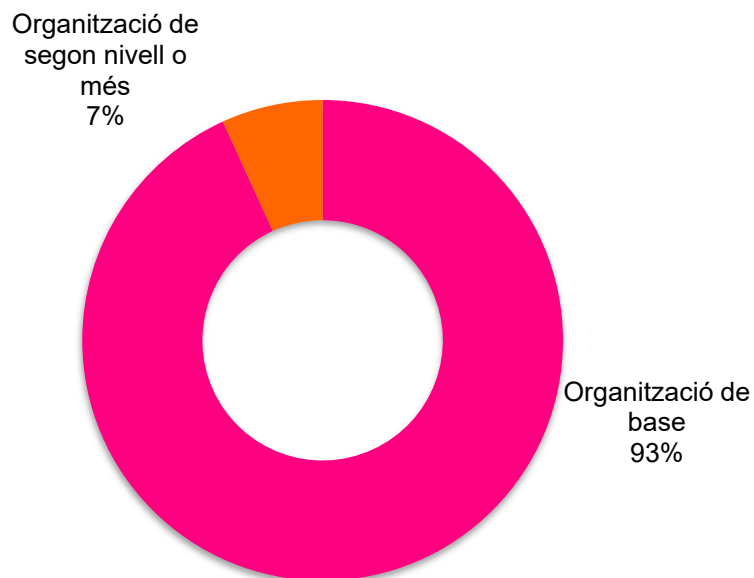
La majoria de les entitats analitzades per aquest informe té forma jurídica d'associació, federació o club esportiu -90%-, el 8% són fundacions i el 2% estan classificades com a "altres" (cooperatives sense ànim de lucre, entitats sense forma jurídica, partits polítics i d'altres formes organitzatives). Cal tenir en compte que les associacions són l'objecte d'estudi principal d'aquesta recerca i per tant, poden estar sobre representades respecte a la distribució real del districte pel que fa a fundacions, associacions i altres formes jurídiques.

Gràfic 2 Forma jurídica de les organitzacions de Gràcia analitzades

El 93% de les organitzacions del districte són de base, és a dir, agrupen persones, mentre que el 7% són de segon nivell o superior, com ara les federacions i coordinadores, i agrupen entitats.

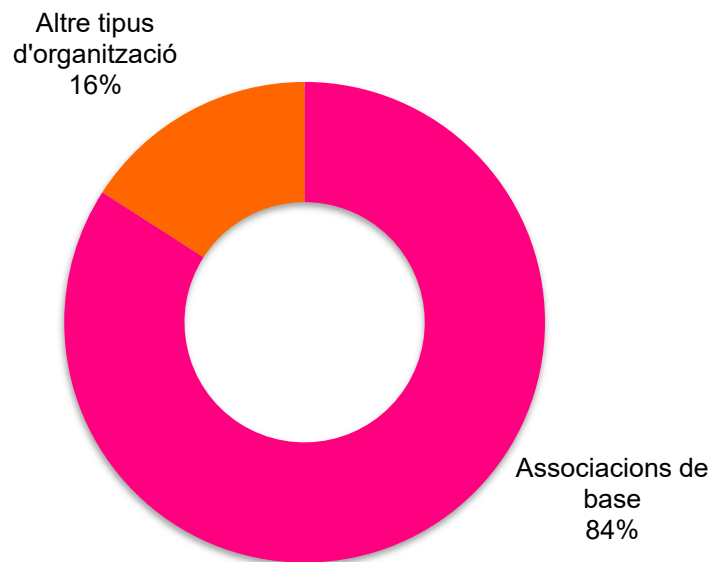
Gràfic 3 Nivell de l'organització

Entre la gran varietat de formes organitzatives, en aquest informe s'ha volgut distingir aquelles que es poden correspondre a les entitats de base associativa. Així, s'ha aïllat les que es consideren associacions de base, aquelles organitzacions de base que tenen forma jurídica d'associació o club esportiu, diferenciant-les de la resta.

El 84% de les organitzacions del districte participants del Panoràmic es corresponen a associacions de base, una proporció sis punts percentuals per sobre del conjunt de la ciutat -78%-. Aquest fet denota un perfil associatiu arrelat al barri, element que es pot contrastar a partir de les dades del següent apartat.

Gràfic 4 Tipus de l'organització

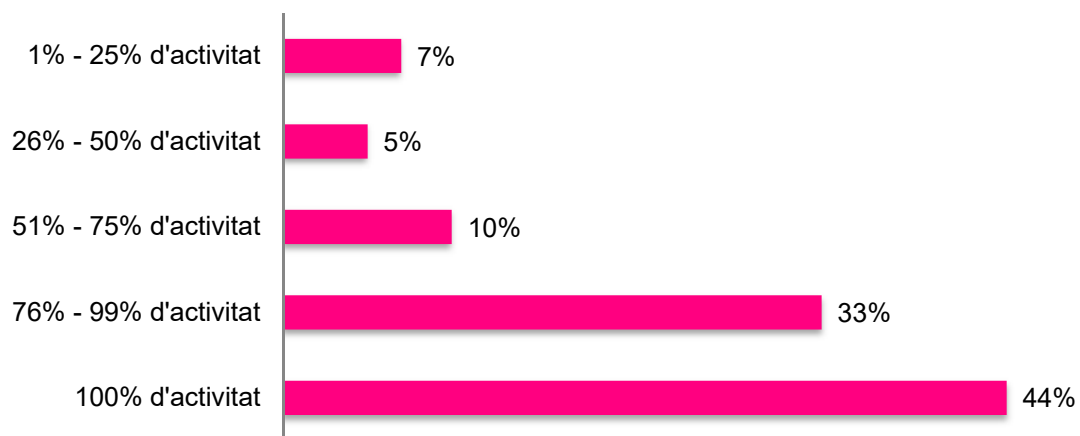
4.2 Àmbit territorial d'actuació

La majoria de les entitats del districte concentren la major part de la seva activitat a la pròpia ciutat -especialment les organitzacions de base-, mentre que les entitats de nivell superior tenen activitat més enllà del municipi, ja que com s'ha comentat hi ha un important nombre de federacions de país degut a l'efecte capitalitat. Al conjunt de la

ciutat de Barcelona, el 67% de les organitzacions fan el 76% o més de la seva activitat a la ciutat, una proporció que s'incrementa fins al 70% en el cas de les associacions de base i que agrupa al 60% de la resta d'organitzacions - 64% a les organitzacions de segon nivell i 36% en el cas del tercer nivell o superior-.

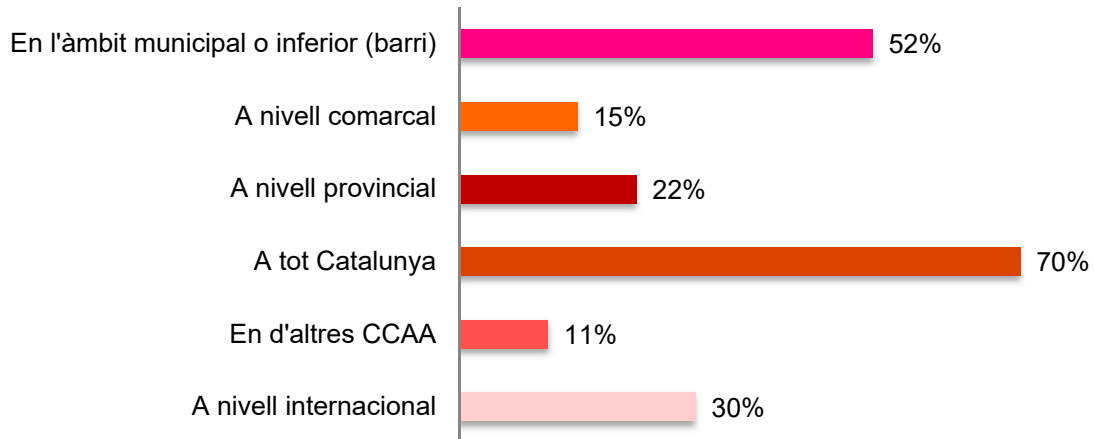
Al districte de Gràcia, el 67% de les organitzacions consultades realitzen entre el 76% i el 100% de l'activitat en el municipi, el 44% realitzen tota la seva activitat al districte. Les entitats que realitzen menys del 51% de la seva activitat a la ciutat representen el 12% del total i aquelles que desenvolupen entre el 51% i el 75% representen el 10%. Unes proporcions sensiblement diferents al conjunt de la ciutat de Barcelona on el 20% de les organitzacions realitzen menys del 51% de la seva activitat a la ciutat i el 67% realitzen més del 75% de l'activitat al municipi -el 38% realitza el 100% de l'activitat-. El que corrobora l'argument d'entitats arrelades al territori.

Gràfic 5 Percentatge d'activitat a la ciutat de Barcelona

Entre les entitats que realitzen una part de l'activitat fora de Barcelona, el més destacat és que el 70% actua a tot Catalunya, la mateixa proporció que la que mostra el conjunt de la ciutat. El 52% de les organitzacions que realitzen part de l'activitat fora de la ciutat ho fan en l'àmbit municipal, una proporció superior a la que mostra el conjunt de la ciutat -46%-. A la resta d'àmbits supramunicipals -comarcal, provincial, en d'altres comunitats autònomes o a nivell internacional- es mostra en aquest districte lleugerament per sota del conjunt de Barcelona.

Gràfic 6 Àmbit territorial d'actuació de les entitats (pregunta multi-resposta). Només per a entitats <100% d'activitat a Barcelona.

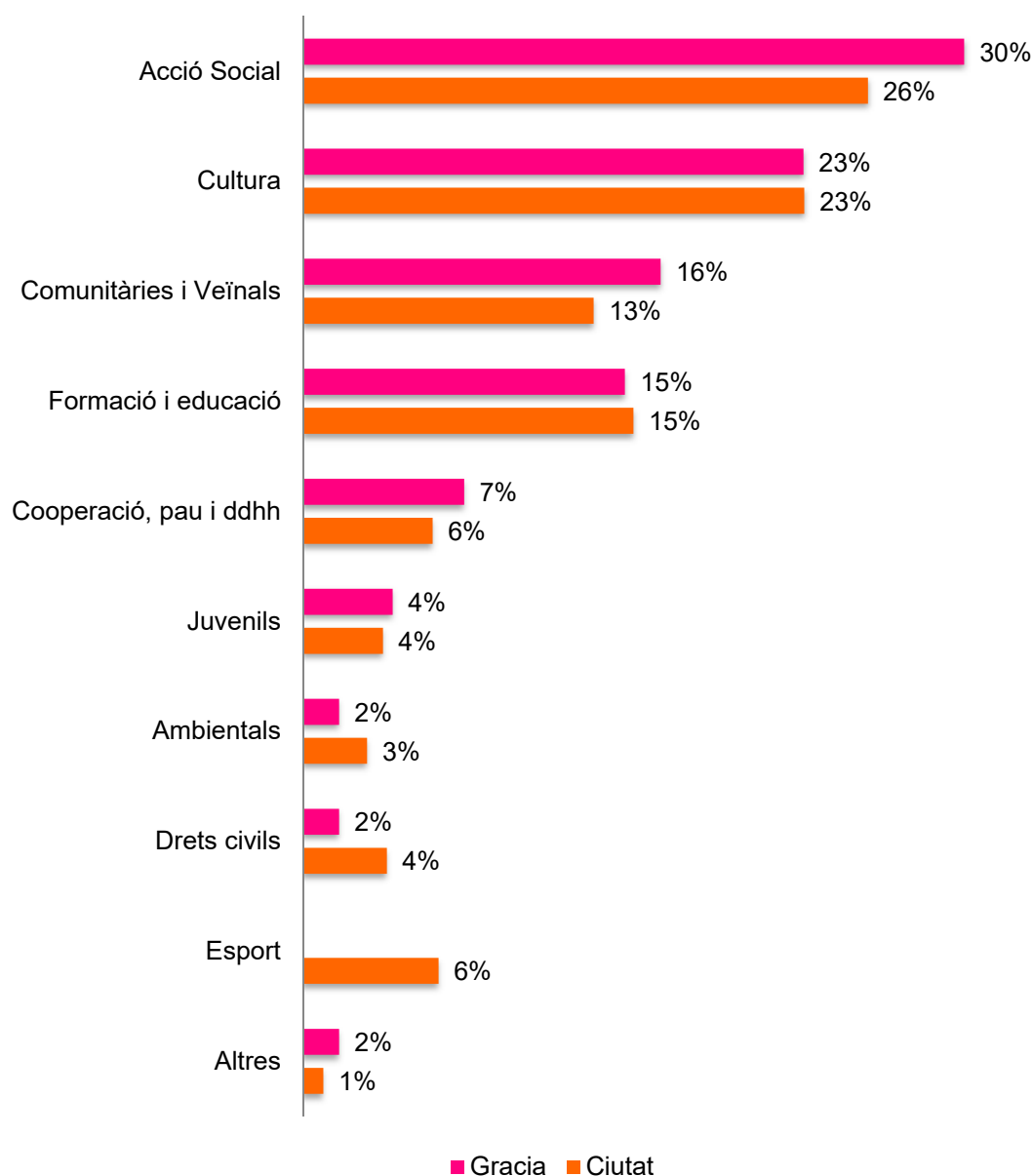
"Encara que la seu social està al barri de Gràcia aollim i donem tractament a persones de tots el barris".

Extret de les preguntes obertes

4.3 Àmbit sectorial d'actuació

En relació a l'àmbit sectorial d'actuació principal de les entitats, predomina el d'acció social -30%- seguit del cultural -23%-. Les organitzacions comunitàries i veïnals representen el 16% del total de districte i les de formació i educació el 15%. Tal i com mostra el següent gràfic, la distribució sectorial de les entitats del districte dista sensiblement de la que es dona al conjunt de la ciutat. Al districte les entitats d'acció social -30%- representen un major pes que al conjunt de ciutat -26%-, una diferència que també mostren les entitats comunitàries i veïnals del districte respecte les del conjunt de Barcelona -16% i 13% respectivament-.

Gràfic 7 Àmbit d'actuació prioritari de les entitats de base

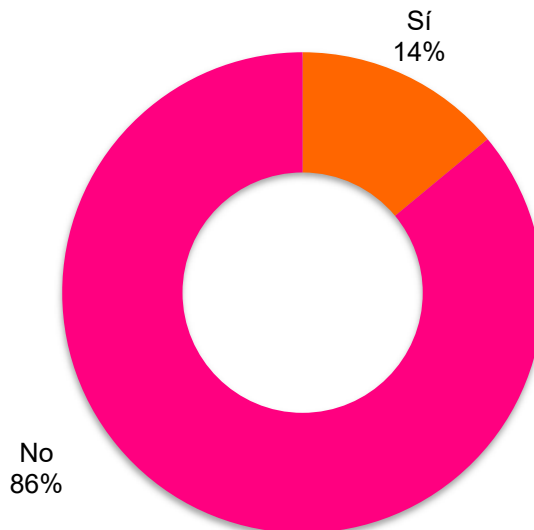

S'ha de matisar que per a la construcció d'aquest mapa d'àmbits s'ha hagut de destriar el que es considera l'àmbit prioritari en cada cas, tot i que aquest no necessàriament és l'únic. A tall d'exemple, una AMPA s'ha ubicat en l'àmbit de formació i educació encara que aquesta desenvolupi activitats esportives en l'escola. Un altre exemple es troba en una entitat que s'adreça a un col·lectiu en situació de risc i les activitats que desenvolupa per millorar la seva qualitat de vida són culturals. En aquest cas, l'entitat s'ha ubicat en

l'àmbit de l'acció social. Aquest exercici d'identificació posa de manifest la transversalitat del món no lucratiu.

El Panoràmic ha introduït un altre element d'organització com és la confessió religiosa. El 14% de les entitats del districte participants en l'estudi afirma estar inspirada en valors religiosos, una proporció semblant a la que mostra el conjunt de la ciutat -11%-. Entre aquestes, el catolicisme o l'església catòlica és la religió predominant.

Gràfic 8 Entitats inspirades en valors religiosos

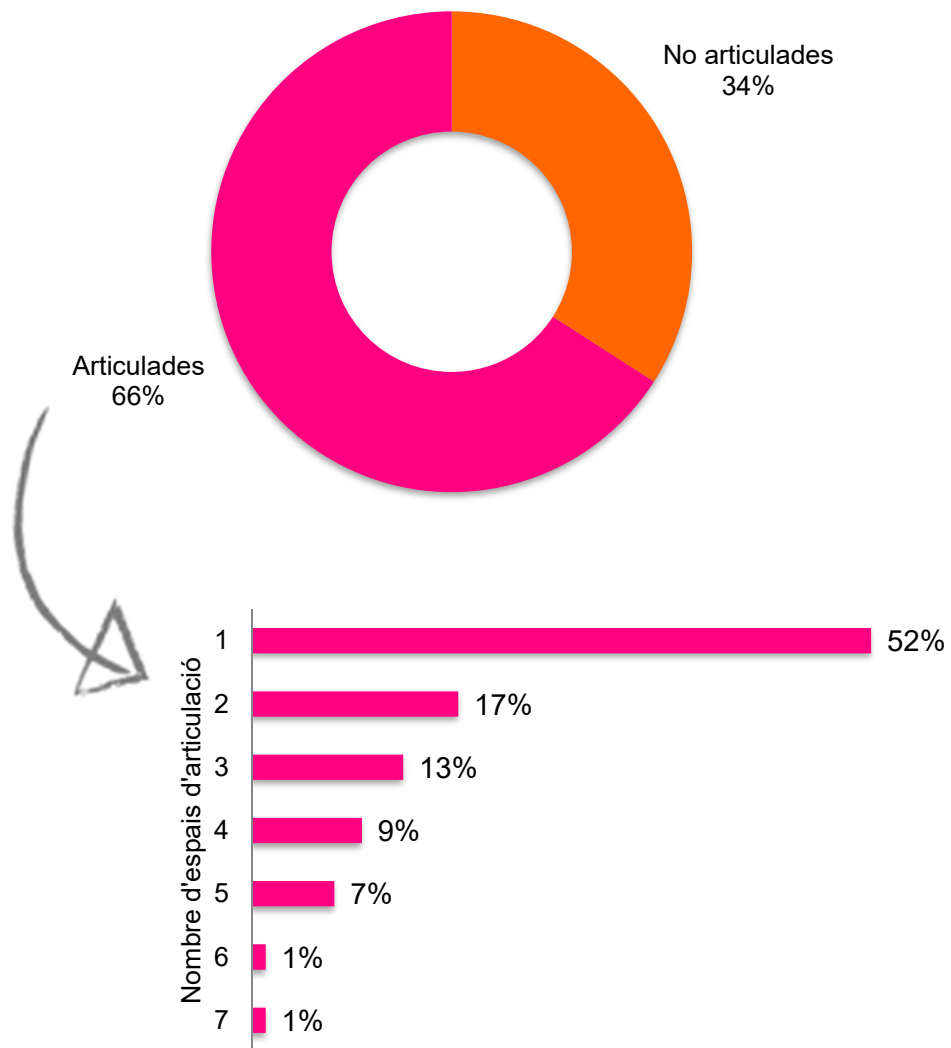

4.4 Articulació

El 66% de les entitats formen part de com a mínim una organització de nivell superior (federacions, plataformes, confederacions, coordinadores, etc.), una proporció semblant a la que es dona al conjunt de la ciutat -67%-. Del total d'entitats del districte, el 32% estan articulades més d'una vegada, una proporció sensiblement inferior a la del conjunt de la ciutat -39%-. De les que estan articulades, el 52% formen part exclusivament d'una organització de segon nivell o superior, el 17% té representació en dos, el 13% forma part de tres xarxes o plataformes, i el 18% s'articula en 4 o més espais. Al igual que al

conjunt de ciutat, el districte de Gràcia mostra una articulació relativament extensiva, en tant que les entitats que s'articulen en quatre o més plataformes representen una proporció semblant a la del conjunt de la ciutat -15%-

Gràfic 9 Articulació de les organitzacions de Gràcia i número d'espais d'articulació

Les associacions de base s'articulen -62%- de forma sensiblement inferior respecte el conjunt de les entitats analitzades, i en el mateix sentit, la seva articulació múltiple -27%- es mostra en unes proporcions inferiors. Mostrant una relació similar a la que es dona al conjunt de les associacions de base de la ciutat.

4.5 Instruments i eines associatives

En correspondència amb el conjunt de Barcelona, quasi la totalitat d'organitzacions consultades del districte -95%- realitza alguna actuació de transparència, ja sigui la consulta de manera oberta de documentació com estatuts o memòries, o en la possibilitat de consulta d'informació segons el que preveu la Llei de transparència (Llei 19/2014). Un mecanisme que no mostra diferències significatives entre les diverses tipologies i realitats associatives.

El 77% de les organitzacions manifesten disposar d'un document escrit sobre el llarg termini -Pla estratègic- o reflexió sobre el futur de l'organització, una proporció superior a la de la resta del conjunt de la ciutat -67%-. Aquest tipus de planificació present en el 71% de les associacions de base i en el 82% de les organitzacions que manifesten comptar amb persones remunerades.

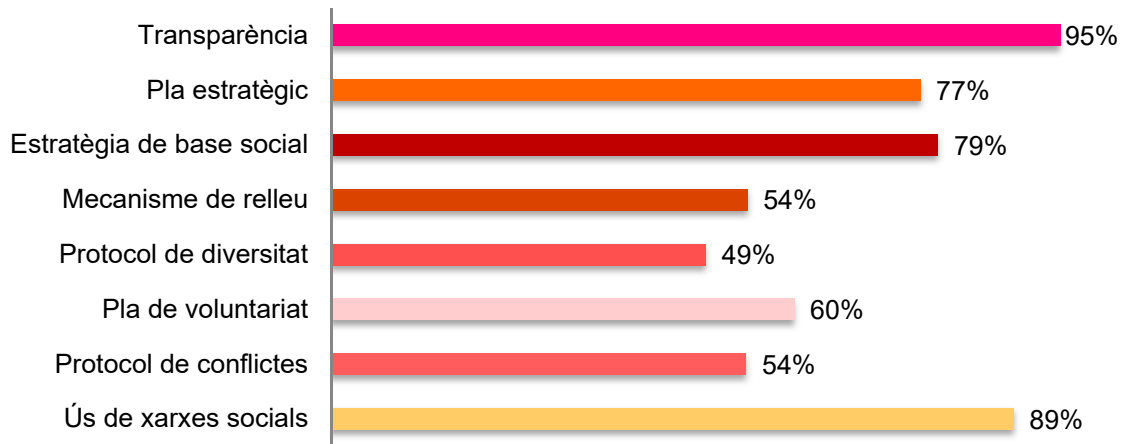
Gran part de les organitzacions -79%- manifesta que realitza accions per ampliar la seva base social, una proporció lleugerament per sota de la que presenta el conjunt de la ciutat -87%-, i que en el cas de les associacions de base és del 75%.

El 49% de les organitzacions analitzades del districte, manifesta disposar de criteris de diversitat (sexu, edat, procedència, distribució territorial, etc.) en el funcionament associatiu, una proporció inferior a la que mostra el conjunt de la ciutat -59%-. Uns protocols presents al 42% de les associacions de base.

El 60% organitzacions analitzades disposa o aplica un pla de voluntariat, el 88% d'acord o en procés d'adaptació al que preveu la Llei de Voluntariat i Associacionisme (Llei 25/2015). La presència d'aquest tipus de pla a les entitats del districte es mostra lleugerament per sota del que es dona al conjunt de Barcelona -64%-. Unes proporcions que es redueixen en el cas de les associacions de base -54%-.

El 54% de les organitzacions del districte analitzades manifesta disposar d'espais o protocols específics per a la gestió de conflictes dins de l'entitat. Una proporció igual a la que mostra el conjunt de la ciutat, i que en el cas de les associacions de base representa el 53%.

Gràfic 10 Eines o instruments de les que es doten i fan servir les organitzacions de Gràcia

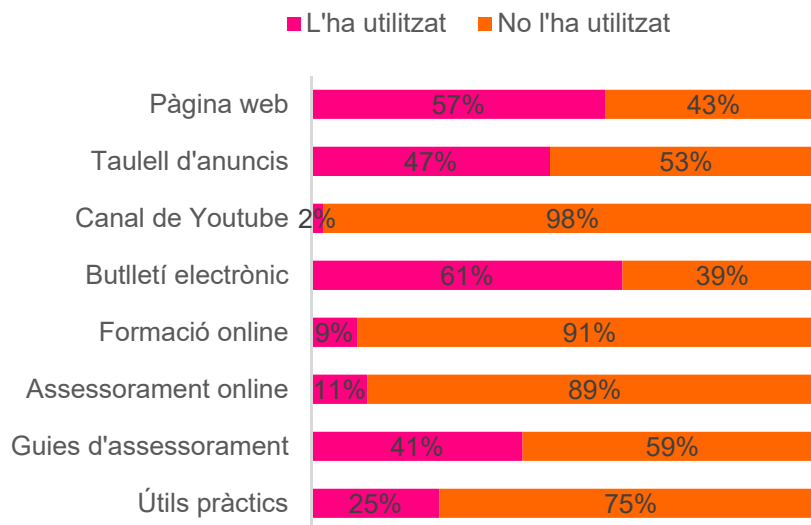
Gran part de les entitats del districte -89%- manifesta fer servir activament les xarxes socials (Twitter Facebook, etc.), tot i que si ho controlem per la disponibilitat d'aquestes dades, la proporció es redueix al 60%. D'aquestes, el 67%, treballen amb més d'una xarxa social. Seguint aquest indicador controlat, les associacions de base mostren un ús menor d'aquest tipus de xarxa respecte la resta d'organitzacions -55% i 86% respectivament- a l'hora que entre les que en fan servir, tot i que les diferències es redueixen quan s'analitza l'ús múltiple d'aquest recurs -61% i 89% respectivament-.

4.6 El suport de Torre Jussana

El creixement i la consolidació del món no lucratiu en les darreres dècades ha donat lloc a noves necessitats d'aprenentatge i millora. Des de l'assessorament per crear una entitat fins a les activitats formatives i d'acompanyament són diverses les propostes i recursos que neixen des del propi sector i des de les administracions públiques per enfortir i fer créixer el teixit associatiu. En aquesta línia i en plena revolució tecnològica s'han desenvolupat diverses eines virtuals que contribueixen a la millora associativa. El Panoràmic ha volgut analitzar les principals recollint l'anàlisi que fan les entitats dels

serveis digitals que ofereix Torre Jussana, centre de serveis a les associacions. S’ha preguntat per l’espai web, pel seu butlletí, per les guies d’assessorament consultables al web, pel taulell d’anuncis (on es fan crides de voluntariat, ofertes de feina, etc.), per la col·lecció d’Útils Pràctics, per les formacions i assessoraments online i, per últim, pel canal de Youtube.

Gràfic 11 Ú dels diferents recursos digitals que ofereix Torre Jussana – centre de serveis a les associacions

"Hem utilitzat els cursos presencials de Torre Jussana".

Extret de les preguntes obertes

Entre els serveis més utilitzats, són el butlletí electrònic TJ Express i l’espai web de Torre Jussana -61% i 57% respectivament. El taulell d’anuncis és emprat pel 47% de les organitzacions del districte analitzades, les guies d’assessorament online pel 41% i la col·lecció d’Útils Pràctics és consultada pel 25%. Unes eines que de forma generalitzada mostren un menor ús entre les associacions de base.

5. Les persones

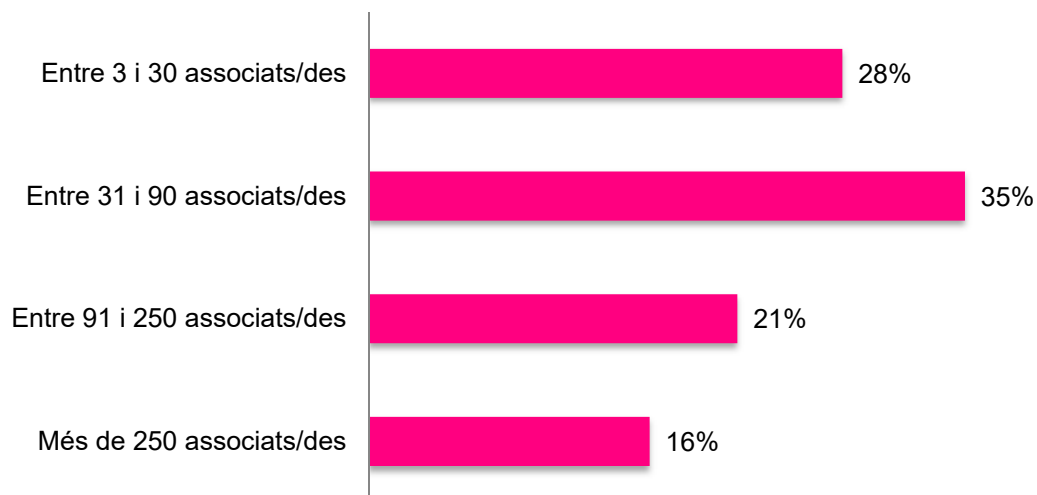
Les entitats compten amb persones associades, voluntàries, col·laboradores, etc. En conjunt, tots aquests grups es poden definir com a ciutadania activa que s'implica, a través d'associacions o de grups informals, per aconseguir uns objectius comuns.

5.1 Persones sòcies

Les persones associades donen sentit al propi model organitzatiu i són l'element indispensable de la vida associativa. El Panoràmic aporta informació sobre aquest col·lectiu. Una de les primeres dades que s'analitzen és la grandària de les associacions en funció de les persones associades que en formen part.

S'han establert 4 grups per analitzar el nombre de persones sòcies de les entitats: d'entre 3 i 30 persones associades, d'entre 31 i 90, d'entre 91 i 250 i de més de 250 (aquests grups s'han establert a partir dels quartils). La distribució per trams mostra una major presència d'entitats d'entre 31 i 90 persones associades -35%-, seguides per les entitats d'entre 3 i 30 persones -28%-. Les organitzacions que associen a més de 250 persones representen el 19%. Una relació que mostra lleus diferències respecte al conjunt de la ciutat de Barcelona, on el 33% de les associacions agrupen entre 3 i 30 persones i la resta de trams mostra una relació força homogènia, representant cada un al voltant del 22%.

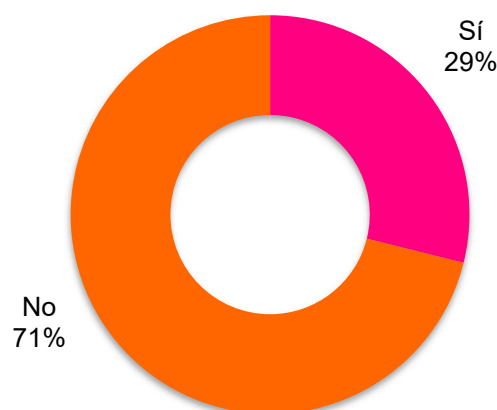
Gràfic 12 Associacions segons el nombre de persones associades (per trams)

Les organitzacions vinculades a l'àmbit de l'acció social es caracteritzen per associar a un major nombre de persones. Així, si al conjunt del districte, les entitats que agrupen a més de 90 socis representen el 38%, en el cas de les organitzacions de l'àmbit de l'acció social, les que associen aquest volum de persones representen el 52% -el 26% agrupen a més de 250 persones sòcies-. Una situació que també es dona en el cas de les entitats comunitàries i veïnals, on les entitats que agrupen a més de 90 persones representen el 44%, però en aquest cas, gran part d'elles integren entre 91 i 250 persones associades -33%-. Amb una relació inversa trobem les entitats culturals i les de l'àmbit de la formació i l'educació. Aquestes organitzacions es caracteritzen per agrupar a un menor nombre de persones respecte al conjunt de les entitats del districte. El 71% de les entitats culturals consultades del districte integren menys de 91 persones associades, una proporció que és del 75% en el cas de les entitats de l'àmbit de la formació i l'educació, i que representa el 62% al conjunt d'organitzacions del districte.

El 29% de les organitzacions del districte tenen entre les seves associades, persones amb algun tipus de discapacitat, una proporció sensiblement inferior a la que mostra el conjunt de la ciutat -36%-.

Gràfic 13 Entitats que compten amb persones sòcies amb discapacitat

Per tal de poder analitzar com s'impliquen les persones sòcies en el dia a dia de l'organització, s'han establert tres nivells de participació. El nivell A fa referència al grau més alt d'implicació i el C al més baix.

Nivell A

Assistència a les assemblees, participació continuada en les activitats, col·laboració en l'organització d'aquestes, assumpció de responsabilitats en l'associació i, si és el cas, pagament de quota d'associat/da.

Nivell B

Assistència a les assemblees, participació puntual en les activitats organitzades per l'associació i, si és el cas, pagament de la quota d'associat/da.

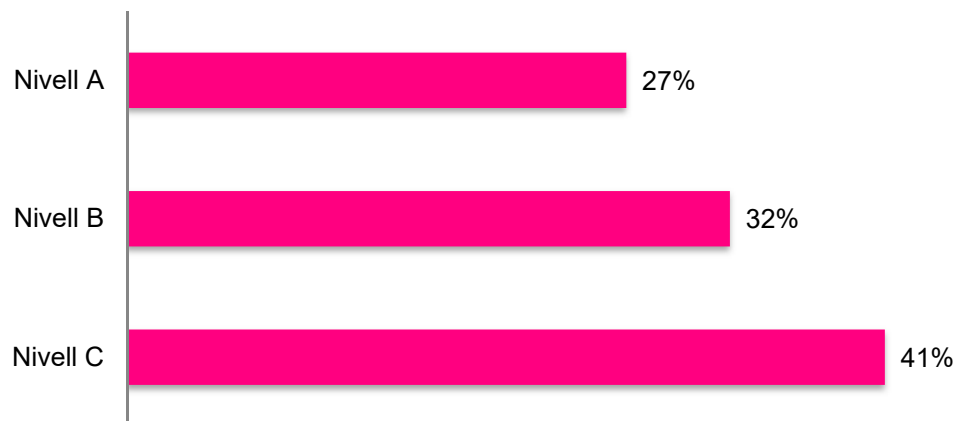
Nivell C

Participació puntual en les activitats de l'associació i, si és el cas, pagament de la quota d'associat/da.

A partir dels resultats obtinguts, es pot observar que el nivell d'implicació C és el majoritari -41% del total de persones associades-, amb diferències significatives amb la resta de nivells. -32% nivell B i 27% nivell A-. Una relació que manté la tendència que mostra el conjunt d'entitats consultades de Barcelona ciutat, tot i que amb diferències respecte al pes relatiu de cada categoria d'implicació. El volum de persones associades es redueix segons s'incrementa el grau d'implicació: el nivell C representa el 50% de les associades, el nivell B representa el 32% i el nivell A representa el 18%.

Segons s'incrementa el volum de persones associades, el nivell d'implicació C mostra un major pes, passant del 20% entre les entitats de menys de 31 persones associades, a representar el 44% de les que integren més de 250 persones. En el sentit invers, a les entitats de menys de 31 associades, el nivell d'implicació A representa el 54% i el 21% a les entitats de més de 250 associades. Per últim, en el cas de les organitzacions que no disposen de personal remunerat, el nivell d'implicació A, és el majoritari, representant el 89%, i a les que sí que en disposen, el nivell d'implicació majoritari és el C -43%-.

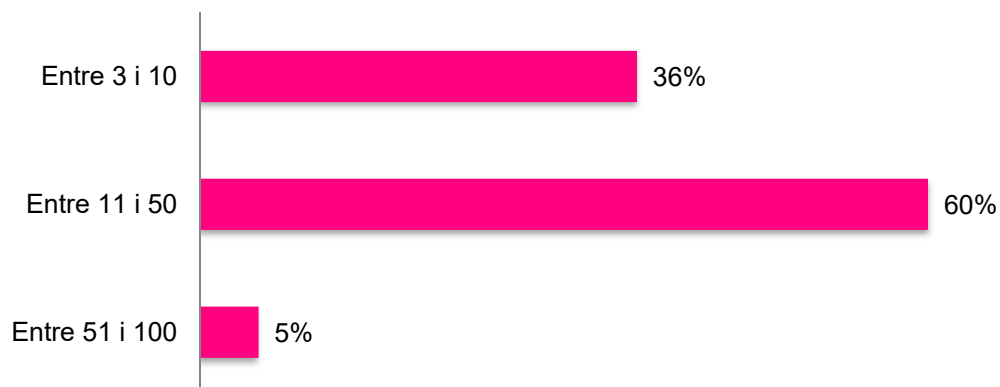
Gràfic 14 Persones associades segons nivells d'implicació

5.2 L'assemblea i la junta directiva

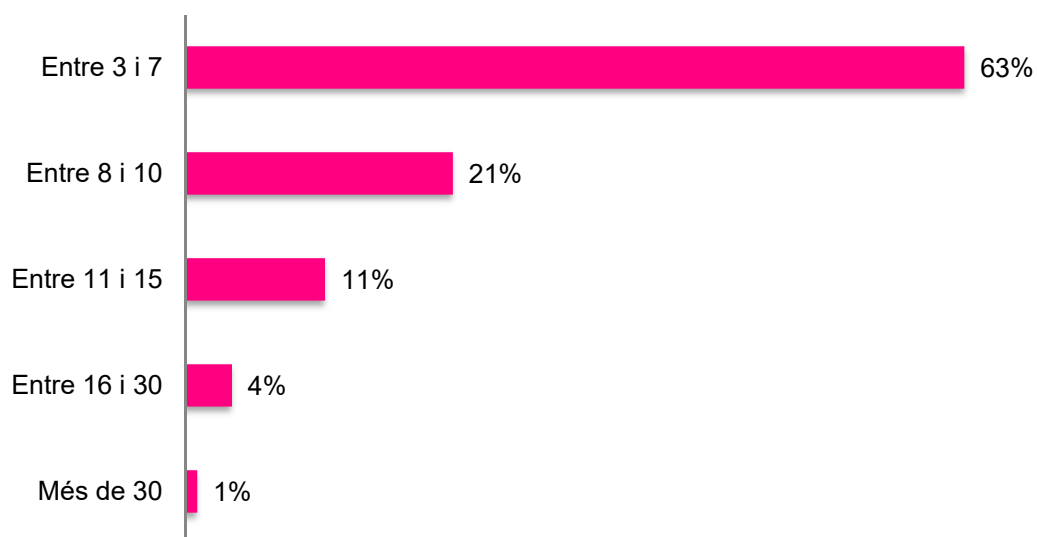
Les associacions compten amb dos òrgans importants: l'assemblea (el màxim òrgan sobirà d'una associació) i la junta directiva (principal òrgan de govern de les associacions). Pel que fa a la participació de les persones associades a l'assemblea, majoritàriament -60%- hi participen entre 11 i 50 associats/des (independentment del nombre de socis/es de l'entitat). Un nivell de participació en les mateixes proporcions que al conjunt de la ciutat de Barcelona. De mitjana hi participen unes 28 persones; tenint en compte que la mitjana d'associats/des per entitat al districte és de 203 persones, podem afirmar que la participació assembleària és substancialment baixa, tot i ser l'element essencial per garantir la democràcia interna de les associacions.

Gràfic 15 Total persones participants a la darrera assemblea de 2015

D'altra banda, la majoria d'entitats tenen juntes directives formades per entre 3 i 7 persones -63%-, tot i que la moda de persones que formen la junta directiva –xifra més freqüent- es situa en 4 persones. Com és lògic, a mesura que augmenta el nombre de membres a les juntes, disminueix el percentatge d'entitats que presenten aquesta característica. I a mesura que s'incrementa el volum de socis de l'organització, també s'incrementa el nombre de membres de la Junta. Les associacions de base mostren unes juntes directives formades per un menor nombre de persones. Així, les juntes directives de més de 15 persones són presents al 3% de les associacions de base consultades, una proporció que a la resta d'organització representa el 14%.

Gràfic 16 Nombre de persones que formen la junta directiva (per trams)

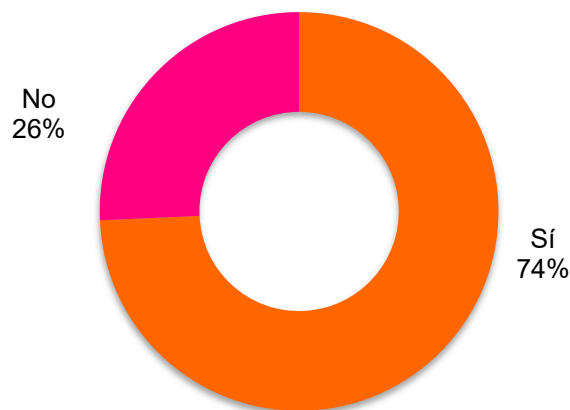

5.3 Persones voluntàries

A banda de les persones associades i dels òrgans de govern, la majoria de les entitats consultades de Gràcia compten amb persones voluntàries -74%-, una proporció sensiblement inferior a la que mostra el conjunt de la ciutat de Barcelona -79%-. Les associacions de base integren en una menor proporció aquest tipus de vinculació, en tant que el 71% d'aquestes compten amb persones voluntàries, una proporció que a la resta d'organitzacions representa el 90%.

La proporció d'entitats que compten amb persones voluntàries és més elevada en el cas de les organitzacions de l'àmbit de l'acció social i les de l'àmbit de la formació i l'educació, del 88% en tots dos casos. En sentit invers, les entitats comunitàries i veïnals i especialment les de l'àmbit cultural mostren una menor proporció -67% i 37% respectivament-.

Gràfic 17 Entitats que compten amb persones voluntàries (no socis/es)

"Les voluntàries i voluntaris son essencials per el desenvolupament de l'associació".

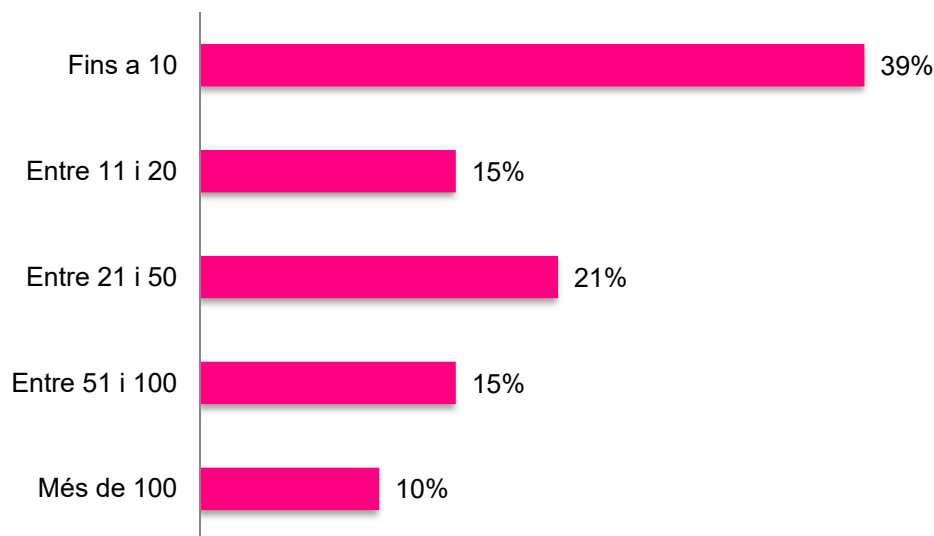
Extret de les preguntes obertes

Entre aquestes entitats, el més habitual és que comptin amb equips voluntaris d'entre 1 i 10 persones, de fet el 39% del total s'ubica en aquest tram. El 15% de les entitats compta entre 11 i 20 persones voluntàries, i el 21% compta entre 21 i 50 persones. Per últim, el 10% de les entitats del districte compta amb més de 100 persones voluntàries. Una relació amb poques diferències significatives respecte el conjunt de Barcelona.

Les associacions de base mostren uns equips de persones voluntàries més petits que la resta d'organitzacions. En el cas de les associacions de base, el 58% de les entitats que disposen de persones voluntàries tenen equips inferiors a 21 persones, el 40% en el cas de la resta d'organitzacions. El 21% de les associacions de base amb persones

voluntàries tenen equips de més de 50 persones, una proporció que en el cas de la resta d'organitzacions representa el 40%. Les associacions d'acció social també mostren uns equips més grans de persones voluntàries, al 48% dels casos tenen més de 50 persones. Per últim, cal destacar que les organitzacions que no disposen de persones remunerades mostren uns equips de persones voluntàries més petits respecte la resta.

Gràfic 18 Entitats segons el nombre de persones voluntàries no associades

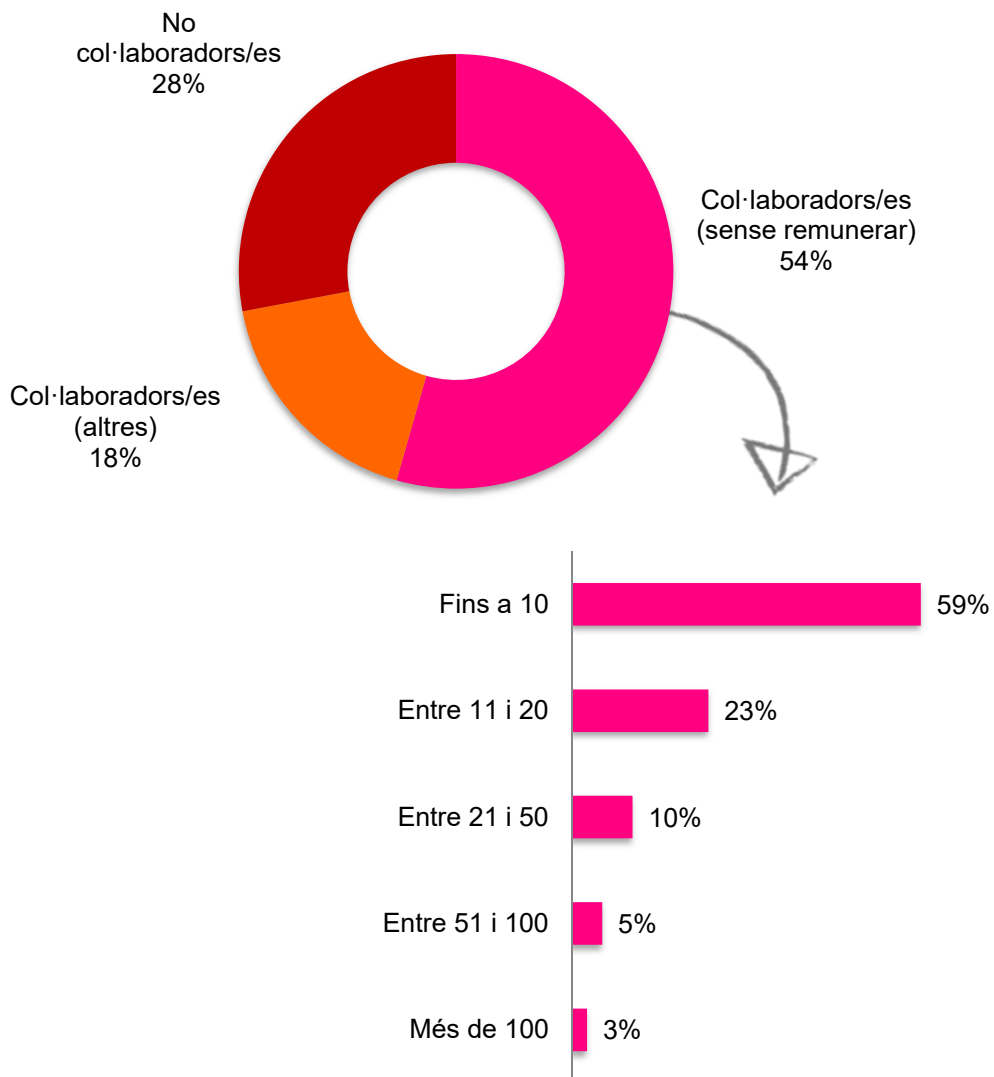

5.4 Persones col·laboradores

La relació que les persones poden establir amb una organització social és molt diversa, tantes com a voluntats existeixin. Els criteris per analitzar-les poden ser l'estabilitat, l'assumpció de responsabilitats, la capacitat d'incidència, el nivell d'activació o les funcions que es realitzen. En aquest apartat es proposa l'anàlisi de les persones col·laboradores, aquelles que tot i no disposar d'un vincle orgànic amb l'organització, mantenen una relació en la que generen algun tipus d'aportació. De col·laboracions hi ha de molts tipus: persones que col·laboren exclusivament en l'edició d'un projecte concret, que donen un cop de ma de tant en tant, estudiants que fan les seves pràctiques acadèmiques, persones que assessoren, aquelles que fan una aportació econòmica de forma estable sense voler assumir cap responsabilitat orgànica, etc. En aquest sentit,

s'ha classificat aquest perfil en tres categories: entitats que no reben aquest tipus de col·laboracions, les que disposen de persones que col·laboren sense rebre cap tipus de remuneració, i les entitats que generen altre tipus de relacions de col·laboració externa.

Gràfic 19 Entitats que compten amb persones col·laboradores

"Som una associació veïnal, on tots som voluntaris. Els socis paguen una quota mensual, i les persones que volen col·laborar però no volen ser sòcies, poden fer-ho sense problemes. La nostra idea és que tothom qui vulgui, pugui participar".

Extret de les preguntes obertes

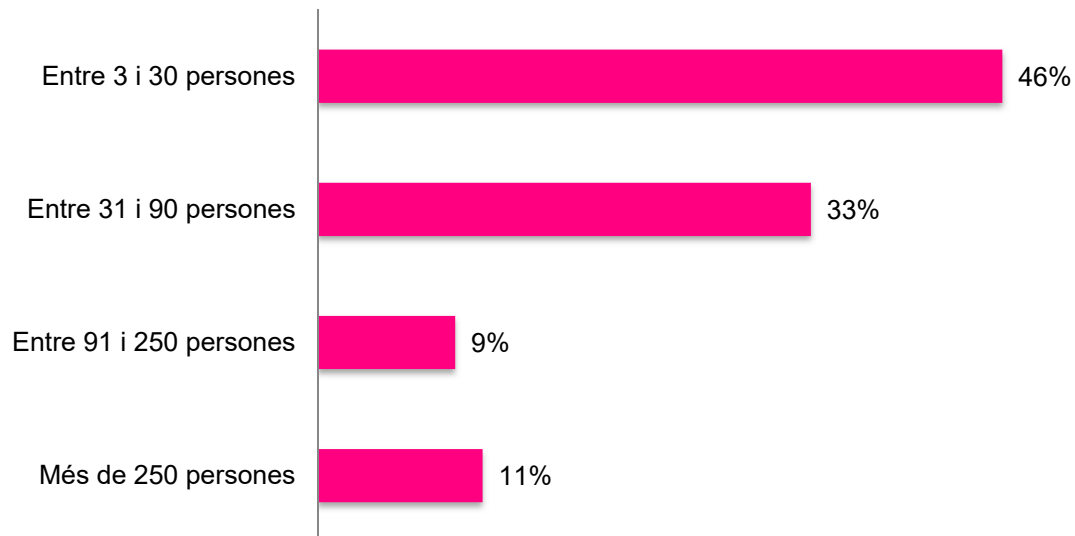
El 54% de les organitzacions consultades compta amb persones que col·laboren de manera desinteressada, una proporció que en el cas de les associacions de base es dona en el 56% dels casos. Una situació que es dona en major mesura en les entitats que compten amb persones remunerades respecte les que no -66% i 50% respectivament. A mesura que s'incrementa el volum econòmic de l'organització s'incrementa el nombre d'entitats que disposen d'aquest tipus de persones col·laboradores. Per altra banda, el 18% de les organitzacions disposen de persones que generen altres tipus de col·laboracions. En general, aquest tipus de relació representa a un nombre reduït de persones, al 59% dels casos es tracta d'un volum de fins a 10 persones.

5.5 Persones actives

Les entitats proposen diferents maneres per tal que les persones hi participin: associar-se, col·laborar o realitzar tasques de voluntariat. Contemplant aquesta visió àmplia de la participació s'ha volgut analitzar el volum de persones que es mostren actives a les entitats. Al districte de Gràcia, el 46% de les organitzacions consultades disposen d'entre 3 i 30 persones actives, el 33% entre 31 i 90 persones i el 9% entre 91 i 250 persones actives. Una relació en la mateixa línia a la que es dona al conjunt de la ciutat de Barcelona.

Les associacions de base mostren un volum de persones actives més reduït respecte a la resta d'organitzacions. Així el 51% de les associacions de base mostra un volum d'entre 3 i 30 persones actives. Una proporció que en el cas de la resta d'organitzacions representa el 22%. Aquestes organitzacions agrupen en el 44% dels casos a volums superiors a 91 persones actives, una proporció que en el cas de les associacions de base representa el 16% dels casos.

Gràfic 20 Entitats segons el nombre de persones actives

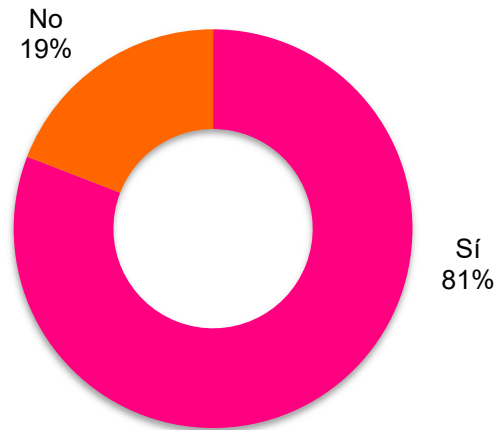

5.6 Persones remunerades

Segons els resultats del Panoràmic, el 81% de les entitats del districte de Gràcia compta amb persones remunerades en els seus equips, és a dir, persones que reben una contraprestació econòmica pels serveis aportats. La mateixa proporció que al conjunt de la ciutat de Barcelona. Això mostra una certa professionalització del teixit associatiu¹, tot i que la gran majoria compti amb un equip de pocs professionals –el 64% d’entitats té un equip de fins a 10 treballadors/es-. Cal destacar que en el 40% de les entitats analitzades, els equips remunerats estan compostats per una o dues persones. La relació habitual que s’estableix en els equips remunerats és a través d’un contracte laboral -93%-, mentre que la col·laboració autònoma és minoritària -7%-.

¹ Aquesta dada pot estar esbiaixada per una sobre representació a la mostra de les organitzacions amb personal remunerat, donat que el 35% de les enquestes han estat realitzades per persones amb una vinculació laboral amb l’organització a la que representaven. De fet, és coherent pensar que les organitzacions amb personal remunerat disposen d’una major predisposició a respondre una enquesta com el Panoràmic, donada la seva major capacitat de dedicació.

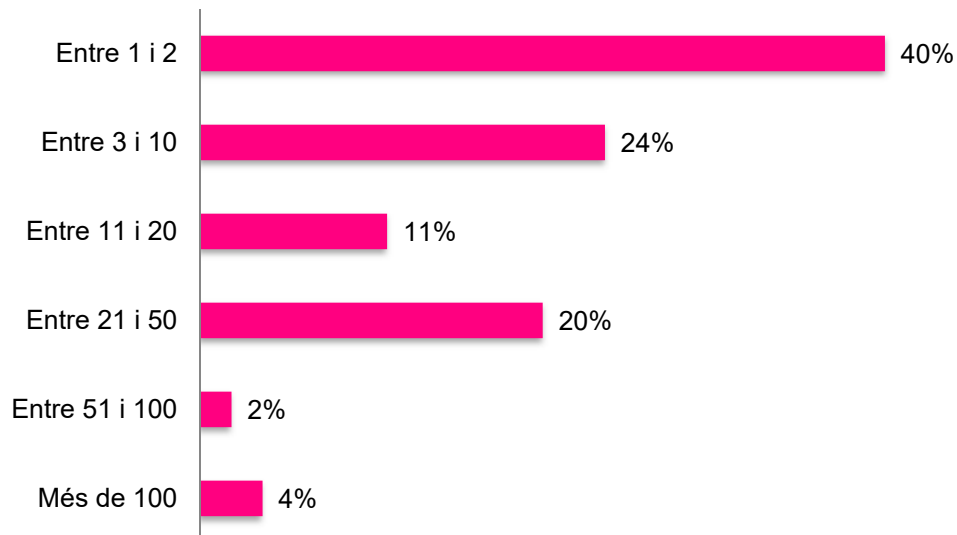
Gràfic 21 Entitats que compten amb persones remunerades

"No tenim personal remunerat. Tot ho fan els socis i sòcies".

Extret de les preguntes obertes

Gràfic 22 Entitats segons el nombre de persones remunerades

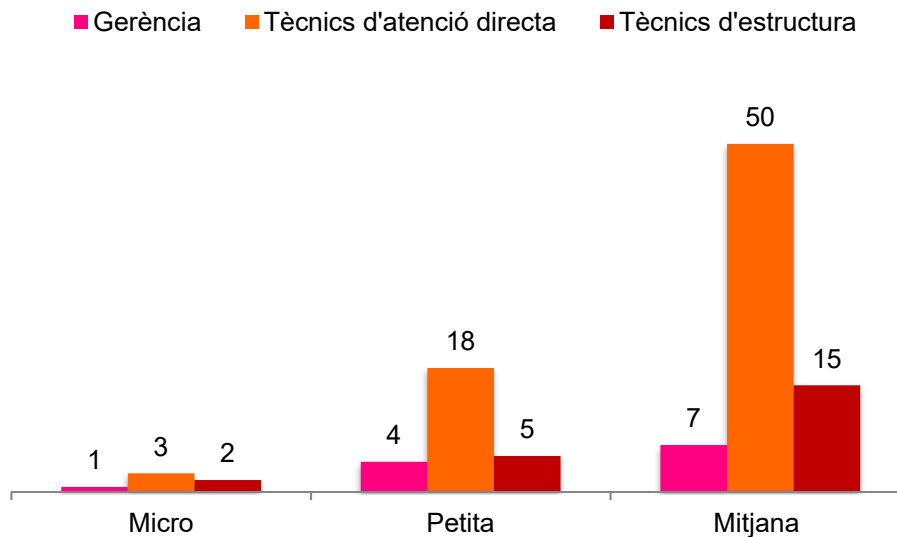

Aquesta professionalització és considerablement menys nombrosa entre les associacions de base, on el 74% compta amb persones remunerades davant del 100% de la resta d'organitzacions. En la mateixa línia, les associacions de base disposen

d'equips professionals considerablement més reduïts, en tant que el 69% tenen 10 o menys persones remunerades, una proporció que a la resta d'organitzacions és del 53%. Per últim, cal destacar que la totalitat de les organitzacions d'acció social compten amb persones remunerades. Aquest tipus d'entitats compten amb un major volum de persones remunerades, en tant que el 14% disposa d'equips de més de 51 persones remunerades, i el 9% té més de 100 persones.

Per tal d'aprofundir en els equips remunerats, el Panoràmic recull indicadors sobre les 3 categories laborals. Es tracta de l'atenció directa -lligada a les activitats-, la dedicació a estructura -com són les tasques administratives, de comunicació, etc.- i la gerència o direcció. Atès que hi ha diferències segons el nombre de persones remunerades, s'ha estructurat la informació en quatre grups en funció de la grandària dels equips de persones remunerades².

Gràfic 23 Nombre de persones remunerades segons el tipus d'activitat que realitzen

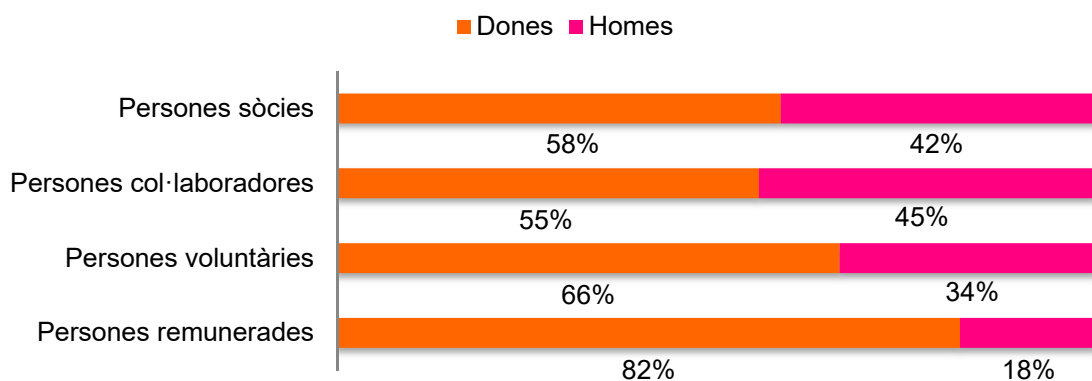
² Donat l'increment del paper del Tercer Sector en la gestió de serveis públics, al Panoràmic d'aquesta edició hem volgut reflectir aquesta realitat creixent, atorgant la mateixa classificació que es fa servir per analitzar la mida d'una empresa amb ànim de lucre, per l'estudi de les organitzacions sense ànim de lucre que disposen de persones remunerades. En aquest sentit, s'ha classificat a les entitats en quatre categories segons el nombre de persones remunerades: micro -fins a 10-, petita -entre 11 i 49-, mitjana -entre 50 i 250- i grans -més de 250-.

Els resultats assenyalen que la contractació es concentra en les funcions d'atenció directa, especialment a les entitats més grans. Comparativament, els tècnics i tècniques d'estructura, és a dir, aquelles persones que realitzen les accions que no estan directament vinculades a l'activitat però que són necessàries, com ara les tasques administratives o l'elaboració de projectes, representen, en termes generals, menys de la meitat de les persones dedicades a l'atenció directa.

5.7 La participació de dones i homes

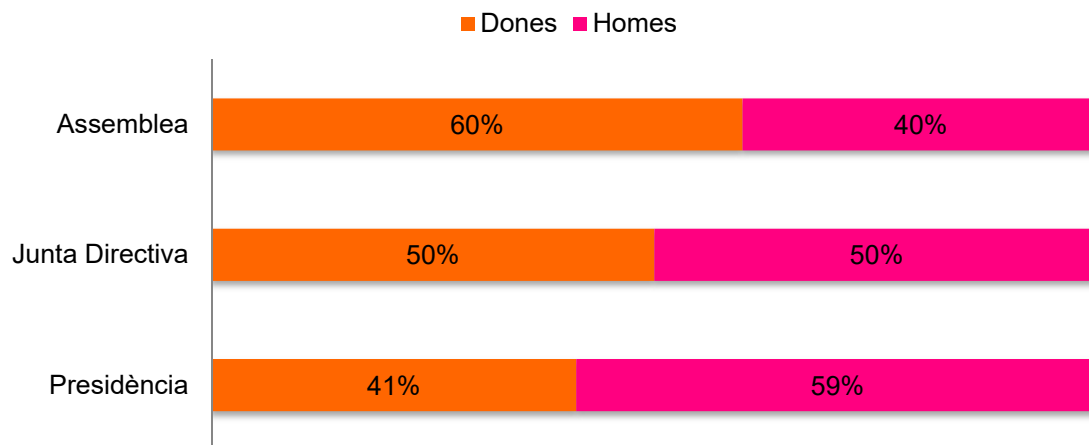
El món lucratiu és, en general, un sector feminitzat pel que fa a les persones remunerades, de fet, en el cas de Gràcia el 82% són dones. Una proporció que dista considerablement respecte el total de dones associades, que representen el 58% del total de persones associades a les organitzacions. En el cas de les persones col·laboradores i les voluntàries, les dones representen el 55% i el 66% respectivament. Al districte de Gràcia la presència de la dona en les diferents estructures de participació mostra uns nivells en general notablement més elevats que al conjunt de Barcelona, on les dones representen el 48% del total de les persones associades, les col·laboradores representen el 53%, les voluntàries el 59% i les remunerades el 73%.

Gràfic 24 Persones implicades en les entitats per sexe

Tot i que les dones que participen de l'assemblea representen una proporció semblant a la de les dones associades a les organitzacions consultades la representació femenina es redueix a amb l'augment del grau de responsabilitat als diferents espais. Així, si el 60% de les persones que participen a l'assemblea són dones, aquestes representen el 50% de les persones membres de les juntes directives i ostenten el 41% de les presidències. Una tendència que reproduceix el que es dona al conjunt de la ciutat de Barcelona.

Gràfic 25 Persones assistents a la darrera Assemblea, membres de la Junta Directiva i presidència per sexe

"(la presidència) és col·legiada".

Extret de les preguntes obertes

"(la presidència) és rotatòria".

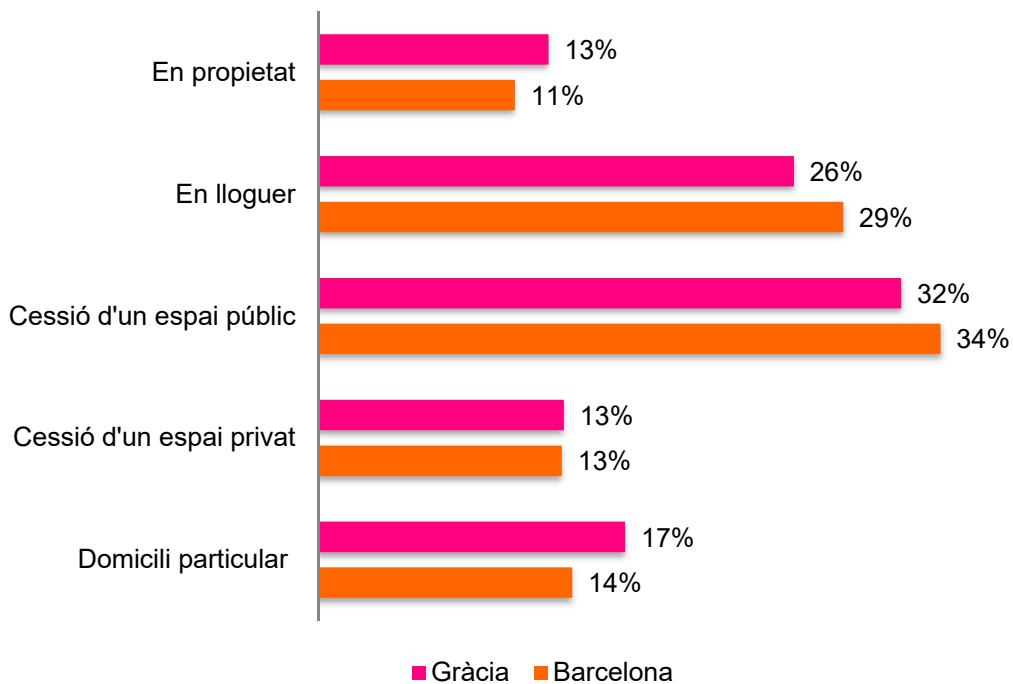
Extret de les preguntes obertes

6. Espais i equipaments

Els espais i equipaments són un dels recursos fonamentals de la vida associativa donat que, en molts casos, són necessaris per al desenvolupament d'activitats. Són també espais de visibilitat i de relació. Un primer element que s'analitza en relació a aquesta qüestió són les seus de les entitats.

La majoria de les entitats consultades de Gràcia tenen la seu actual en un espai públic cedit -32%, i el 26% tenen una seu en un espai llogat. Les seus en propietat representen el 13% del total i les que es troben en domicilis particulars suposen el 17%. Unes proporcions similars a les del conjunt de la ciutat de Barcelona.

Gràfic 26 Situació de la seu actual

"És un local d'un soci que ens cedeix un espai per reunions".

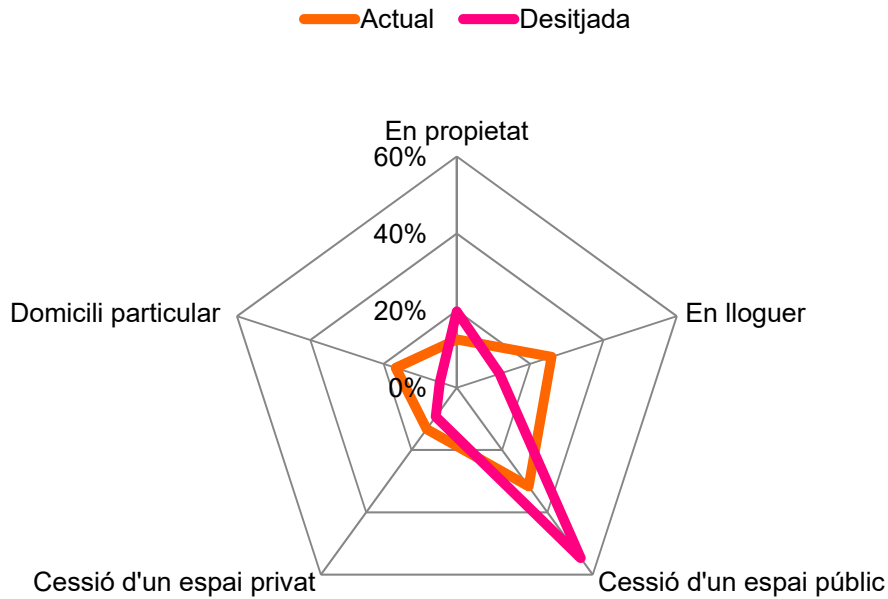
Extret de les preguntes obertes

Gran part de les seus en domicilis particulars es corresponen a associacions de base, on aquest tipus de titularitat representa el 20% del total, un situació que es dona de manera majoritària en el cas de les organitzacions amb un volum de socis i econòmic reduït -40% i 43% respectivament-. Les seus en propietat representen el 8% de les associacions de base i el 33% de la resta d'organitzacions. Aquest tipus de seu també es caracteritza per correspondre's a organitzacions amb un elevat volum de socis i econòmic.

L'edat de les organitzacions també mostra una relació amb la titularitat de la seu. Les entitats que disposen de seus en propietat s'incrementen al mateix temps que augmenta la seva antiguitat. Entre les entitats fundades abans dels anys 80, aquest tipus de titularitat està present al 33% de les organitzacions consultades, i cap de les entitats fundades després del canvi de segle, disposa d'una seu en propietat. La tendència inversa s'aprecia en l'anàlisi de les seus situades en domicilis particulars d'una persona sòcia, aquest tipus de seus es redueixen progressivament al mateix temps que s'incrementa l'edat de l'entitat. Cap de les organitzacions consultades fundades abans dels anys 90 té la seva seu en un domicili particular, i aquesta situació està present al 46% de les entitats fundades a partir del 2011.

En preguntar a les entitats per l'opció desitjada, s'observa com la cessió d'un espai públic continua mostrant-se com l'opció majoritària, tot i que en aquest cas s'accentua, ja que representaria el 55% de la situació desitjada. En aquest sentit, cal remarcar que el 55% de les entitats manifesten una opció desitjada diferent a l'actual, set punts percentuals per sobre del que mostra el conjunt de la ciutat de Barcelona -48%-. Aquesta voluntat de canvi està present en el 79% de les entitats que disposen d'una seu de lloguer i el 80% en les que la seu es correspon a un domicili particular, que de forma majoritària preferien una cessió pública, en el 46% i 67% dels casos respectivament. En el cas de les associacions de base, la voluntat de canvi de la situació de la seva seu es dona en el 56% dels casos consultats.

Gràfic 27 Comparació entre la situació de la seu actual i desitjada

"La situació no és òptima".

Extret de les preguntes obertes

"Hem estat preguntant sobre la possibilitat de tenir una seu, però al barri de la Vila de Gràcia no hi ha cap equipament públic que ens pugui acollir, de moment, ja que hi ha falta d'espai i alhora moltes associacions".

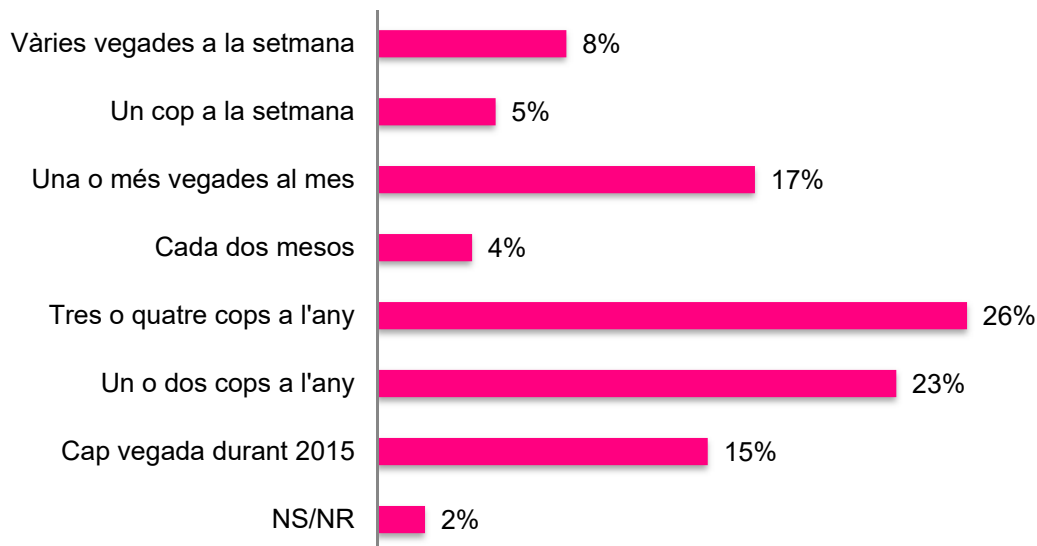
Extret de les preguntes obertes

Més enllà dels espais dels quals disposen les entitats, aquestes fan un ús relatiu dels espais públics oberts de la ciutat: el 13% de forma setmanal, i el 17% una o més vegades al mes. El més habitual és que les organitzacions del districte facin un ús esporàdic o puntual dels espais públics oberts, situació que es dona en el 53% dels casos, i que

coincideix amb el que s'aprecia al conjunt de la ciutat -51%-. Cal destacar que hi ha un 15% d'entitats que no ha utilitzat cap espai públic obert al llarg de l'any 2015.

Les associacions de base mostren un ús dels espais públics oberts semblant al del conjunt del districte. La resta d'organitzacions, fan un ús més esporàdic. A mesura que s'incrementa el nombre de persones associades a l'organització es redueix l'ús habitual dels espais públics, alhora que s'incrementa la proporció d'entitats que durant l'any anterior no l'han fet servir cap vegada. Per últim, les organitzacions que no compten amb persones remunerades fan un ús més continuat de l'espai públic obert, representant el 83% dels casos consultats.

Gràfic 28 Freqüència d'ús dels espais públics oberts

"Ens agradaria poder sol·licitar els permisos d'ocupació de la Via pública de forma telemàtica".

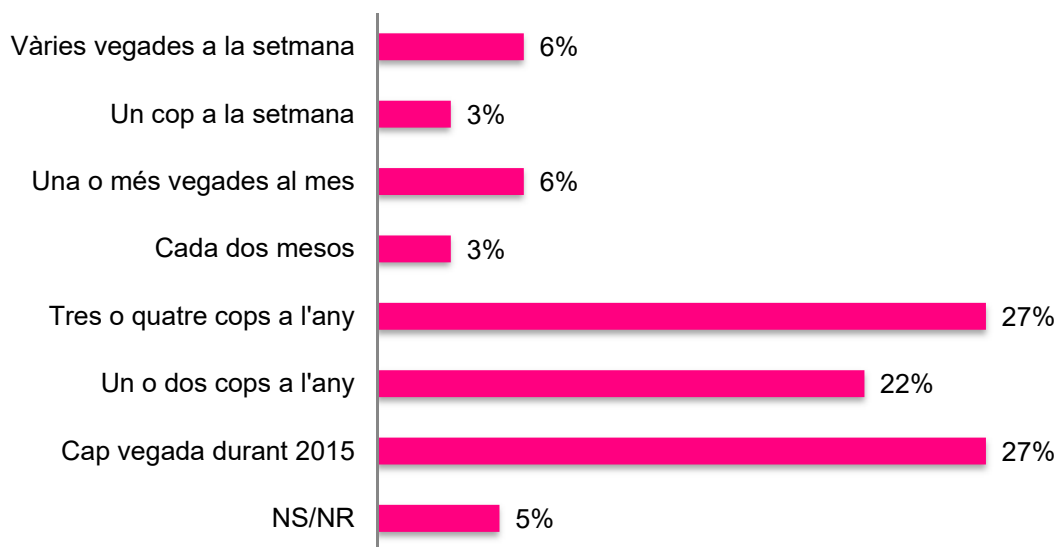
Extret de les preguntes obertes

Independentment del fet que la seu de l'entitat estigui o no ubicada en un espai públic, en molts casos la realització d'activitats requereix la sol·licitud d'un espai públic. En aquest cas, el 68% de les entitats de Gràcia han fet ús dels equipaments públics alguna vegada al llarg de l'últim any, una proporció semblant a la que es dona al conjunt de la ciutat -71%-. Un 16% en fa un ús habitual -una o més vegades al mes-, i un 52% en fa

un ús esporàdic o puntual -entre un i sis cops l'any-. A diferència del que mostra el conjunt de les entitats de la ciutat, el districte de Gràcia mostra un ús menys intensiu dels equipaments públics.

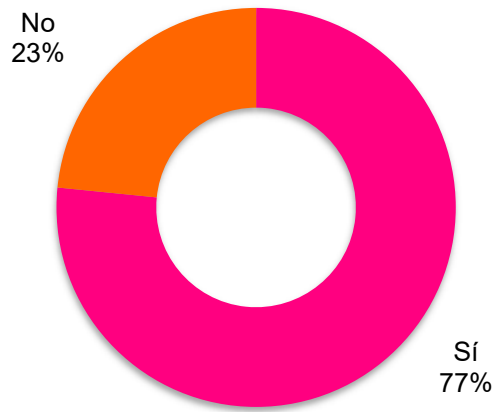
Les associacions de base fan un ús dels equipaments públics sensiblement per sobre respecte la resta d'organitzacions, en les que el seu ús es manifesta de forma més esporàdica. Les organitzacions que disposen d'una seu en propietat fan un menor ús dels equipaments públics, el 50% els han fet servir alguna vegada al llarg de l'últim any. En sentit invers, les organitzacions en les que la seva seu es correspon a un domicili particular d'una persona associada, fan un major ús dels equipaments públics, situació que es dona en el 75% d'aquestes entitats.

Gràfic 29 Freqüència d'ús dels equipaments públics

Respecte a les seus de les entitats, independentment de la titularitat d'aquest, en la mateixa línia que al conjunt de la ciutat, el 77% de les organitzacions de Gràcia manifesta que la seva entitat té adaptats els equipaments per a l'accés de persones amb discapacitat o dificultats de mobilitat. Una proporció sensiblement superior a la que mostra el conjunt de Barcelona -67%-. No es mostren diferències significatives entre les associacions de base i la resta d'organitzacions.

Gràfic 30 Adaptació dels equipaments per a les persones amb discapacitat

7. Els recursos econòmics

7.1 Volum d'ingressos i resultats econòmics

En termes generals, les entitats tenen un volum econòmic reduït i acostumen a fer molt amb poc, especialment les organitzacions més petites. En la mateixa línia que al conjunt de Barcelona gran part de les organitzacions manifesten tenir uns ingressos de fins a 15.000 € -el 39% de les entitats de Barcelona i el 40% de les de Gràcia-. El districte es caracteritza per unes organitzacions amb un volum d'ingressos relativament expansiu: el 51% ingressa menys de 30.001€ i el 31% més de 100.000€, proporcions que en el cas del conjunt de la ciutat representen el 50% i 29% respectivament.

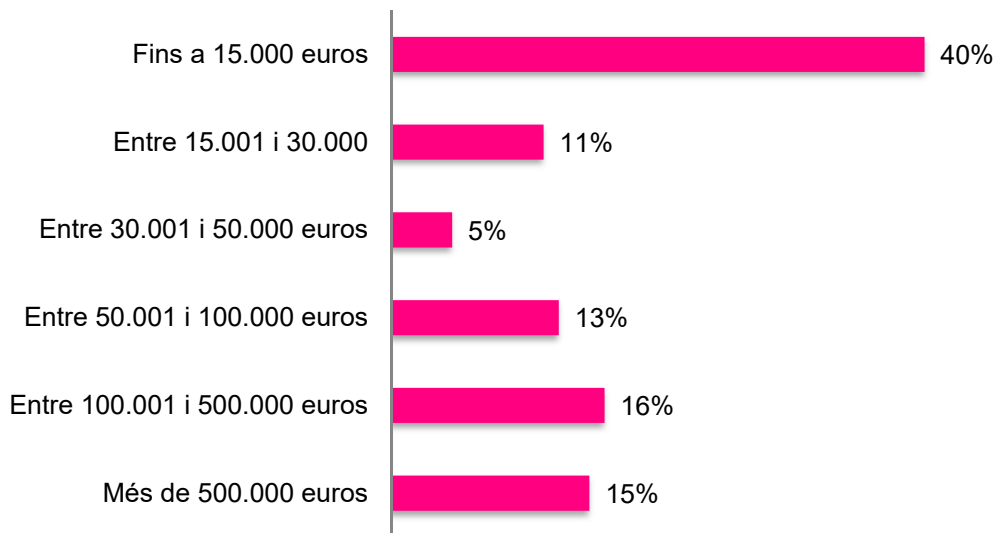
Les associacions de base del districte es caracteritzen per disposar d'un volum d'ingressos inferior al de la resta d'organitzacions. Així, el 61% de les associacions de base manifesta tenir uns ingressos inferiors als 30.000 € i el 21% diu que té uns ingressos superiors als 100.000 €. La resta d'organitzacions es caracteritzen per disposar d'un important volum econòmic, en tant que el 75% manifesta ingressar més de 100.000 € -el 44% ingressa més de 500.000 €-.

Un increment del volum d'ingressos que també es manifesta a les organitzacions amb un major volum de persones associades i amb les que compten amb persones remunerades. El 61% de les organitzacions amb persones remunerades manifesta uns ingressos superiors als 100.000 €. El 7% d'aquestes entitats manifesta uns ingressos de fins a 15.000 €, una proporció que és del 83% en el cas de les entitats sense persones remunerades.

Les organitzacions de l'àmbit de l'acció social es caracteritzen per un major volum d'ingressos, el 54% d'aquestes entitats manifesta ingressar més de 100.000€ , i el 35% més de 500.000€. Les entitats comunitàries i veïnals i les entitats culturals del districte es caracteritzen per un menor volum d'ingressos. De forma majoritària mostren uns ingressos per sota del 15.001 €, en el 62% dels casos de les entitats comunitàries i

veïnals i en el 65% de les culturals. Aquestes últimes es diferencien de les anteriors pel fet que el 20% mostra uns ingressos entre 100.000 € i 500.000 €.

Gràfic 31 Ingressos reals de les entitats de Gràcia per trams (exercici 2015)

Si analitzem les xifres d'ingressos i despeses per la mida de les organitzacions³, s'observa que les entitats mitjanes generen un lleu dèficit de quasi 1.300 €, al voltant del 2% del total dels seus ingressos. La resta d'organitzacions mostren un superàvit, que en números absoluts és comprensiblement considerablement més elevat a les organitzacions grans, però que en termes relatius és més substancial en el cas de les entitats micro, representant l'11% dels seus ingressos -el 6% en el cas de les entitats petites i l'1% en les entitats grans-. Uns resultats que van en la mateixa línia que al conjunt de la ciutat, a excepció de les organitzacions mitjanes, que en el cas del conjunt de Barcelona presenten un lleu superàvit.

El 22% de les entitats del districte ha quadrat el seu resultat econòmic, el 25% mostra dèficit -exactament igual que al conjunt de Barcelona- i el 53% va tenir resultats positius -sis punts percentuals per sobre del conjunt de la ciutat-. Les associacions de base

³ Categorització realitzada en base als quartils de les despeses del total de les entitats de Barcelona. S'han classificat en quatre grups segons el seu volum de despesa: micro (menys de 5.000€), petites (entre 5.001€ i 29.170€), mitjanes (entre 29.171€ i 150.00€) i grans (més de 150.001€).

mostren uns resultats econòmics amb un major grau de dèficit respecte a la resta de les organitzacions. Mentre que en aquest segon cas, el superàvit es dona en el 69% dels casos i el dèficit en el 19%, a les associacions de base aquestes proporcions són el 49% i el 26%.

Taula 1 Ingressos i despeses reals segons grandària de les organitzacions (exercici 2015)

	Ingressos reals	Despeses reals	Saldo
Micro	1.541,16 €	1.368,67 €	172,49 €
Petites	15.812,23 €	14.914,95 €	897,28 €
Mitjanes	78.093,64 €	79.389,58 €	-1.295,94 €
Grans	2.690.818,86 €	2.665.641,52 €	25.177,34 €

7.2 Fonts de finançament

En el cas del districte de Gràcia, la principal font de finançament de les entitats són els recursos propis, ja que aquests representen el 53% dels recursos totals. D'altra banda, els recursos públics representen el 36%, i els provinents de fonts privades l'11%. Una relació semblant a la que es dona al conjunt de la ciutat de Barcelona, on la principal font de finançament també es correspon als recursos propis -55%-, seguida de les fonts públiques -32%- i les privades -13%-.

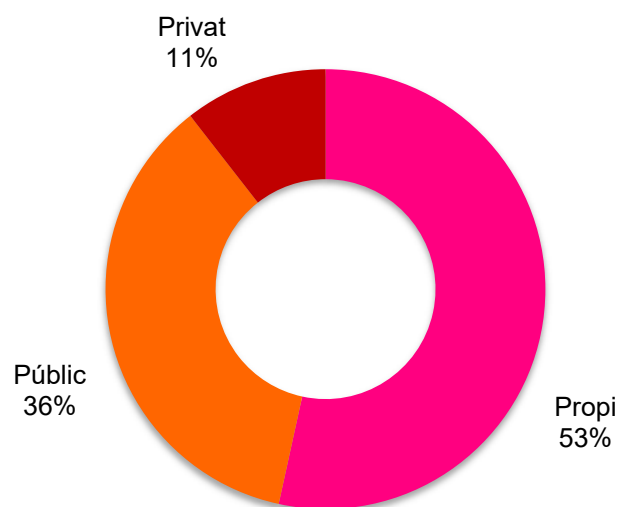
A les associacions de base, la proporció de finançament propi s'incrementa fins al 56%, i el de les administracions públiques es redueix -34%-. A la resta d'organitzacions analitzades, el finançament públic s'incrementa fins al 47% i el propi es redueix fins a representar el 42%. En tots dos casos, el finançament privat es manté en unes proporcions similars a les del conjunt d'organitzacions.

En correspondència amb el conjunt de la ciutat, les organitzacions que disposen de persones remunerades incrementen el volum del finançament públic, una situació que de forma lògica esta relacionada amb la seva major capacitat per atendre als requeriments tècnics d'aquest tipus de font econòmica. En aquest cas, aquests recursos representen el 46% dels seus ingressos. Les entitats que no disposen de persones

remunerades es financen de forma majoritària amb fons propis -48%-, tot i que també incrementen les fonts privades -28%-.

L'àmbit sectorial d'actuació també mostra certes diferències en quant a les fonts de finançament. Així, a les organització d'acció social, tot i que continua prevalent els recursos propis -44%-, el finançament públic representa el 41% dels seus ingressos. En el cas de les entitats comunitàries i veïnals i les entitats culturals, predomina de forma majoritària els recursos propis, que representen al voltant dels dos terços del seu pressupost -61% en el primer cas i 67% en el segon-. Aquest increment relatiu dels recursos propis ve donat per una reducció finançament privat en el cas de les entitats comunitàries i veïnals -6%- i del finançament públic en el cas de les culturals -23%-.

Gràfic 32 Ingressos de l'any 2015 per fonts de procedència

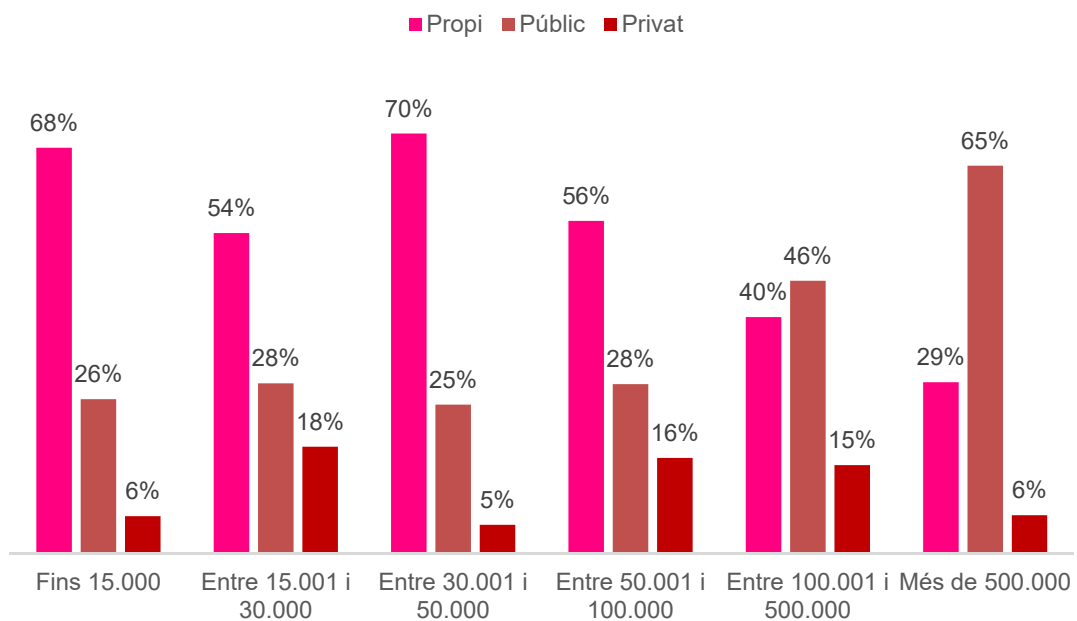
"Els recursos es basen molt majoritàriament en les quotes".

Extret de les preguntes obertes

Si s'analitza les fonts de finançaments segons el volum econòmic de les organitzacions -en base al seu nivell d'ingressos-, s'aprecia una tendència semblant al conjunt de la ciutat de Barcelona, tot i que en el cas del districte de Gràcia no és totalment contínua. Els recursos propis i el finançament públic mostren tendències divergents, els primers

es redueixen progressivament segons s'incrementa el volum econòmic de l'organització, alhora que el finançament públic s'incrementa. Els resultats mostren com el finançament propi arriba al seu màxim del pressupost anual -70%- a les organitzacions amb ingressos entre el 30.001€ i 50.000€ i del 68% entre les organitzacions amb un pressupost de fins a 15.000 €. El finançament públic, en canvi, destaca significativament en organitzacions amb pressupostos que superen el mig milió d'euros (65%).

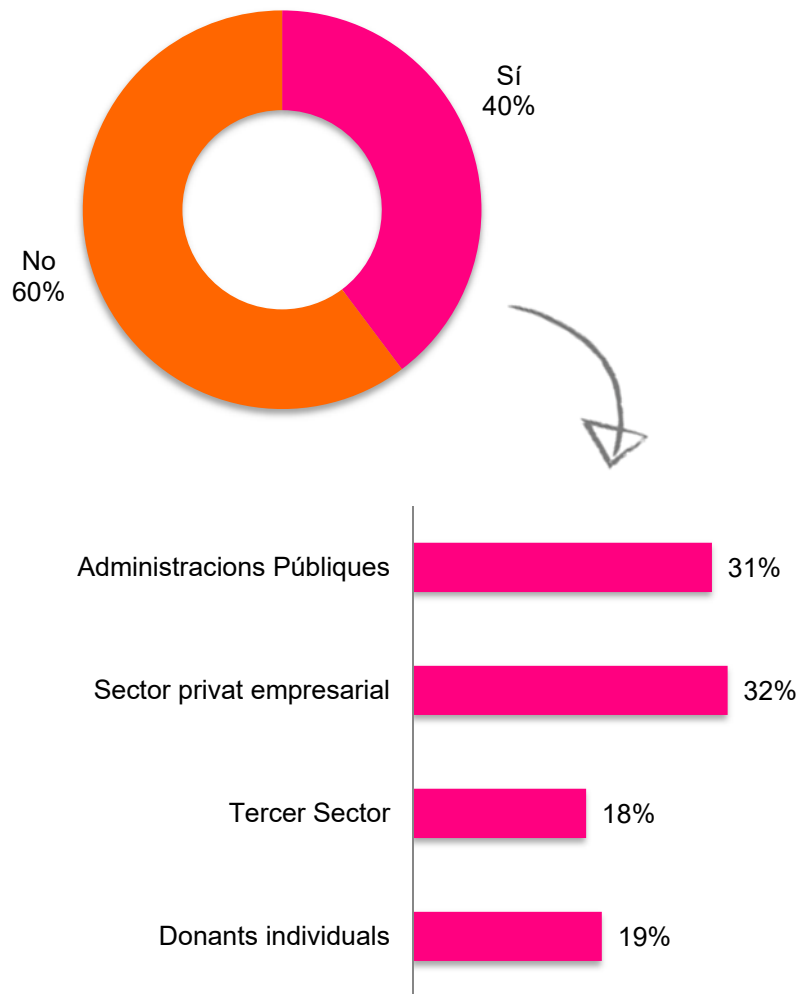
Gràfic 33 Procedència de les fonts de finançament per trams de volum econòmic

Per altra banda, a Gràcia el 40% de les organitzacions consultades reben aportacions 'en espècies' com béns i serveis no monetaris, de les quals la majoria provenen del sector privat empresarial -32%-, seguit de les administracions públiques -31%-. Unes aportacions que en el cas de les entitats d'aquest districte es reben en major proporció que al conjunt de la ciutat, on les entitats que reben aquest tipus de recurs representen el 34%. Tot i això, la procedència d'aquesta no varia substancialment respecte al conjunt de la ciutat, en tant que en aquest cas les aportacions "en espècies" procedents del sector privat empresarial representen el 30% i les de les administracions públiques el 28%. Les associacions de base reben aquest tipus d'aportacions en una proporció

considerablement inferior respecte a la resta d'organitzacions -al 31% i al 75% dels casos respectivament-.

Gràfic 34 Entitats que reben aportacions 'en espècies' i procedència d'aquestes

Gran part del finançament propi de les organitzacions de Gràcia es correspon a les quotes de les persones associades -48%-, seguit de la prestació de serveis -36%- i les accions puntuals per recaptar fonts -16%-. Una relació amb poques diferències significatives respecte el conjunt de la ciutat de Barcelona, on el finançament per quotes

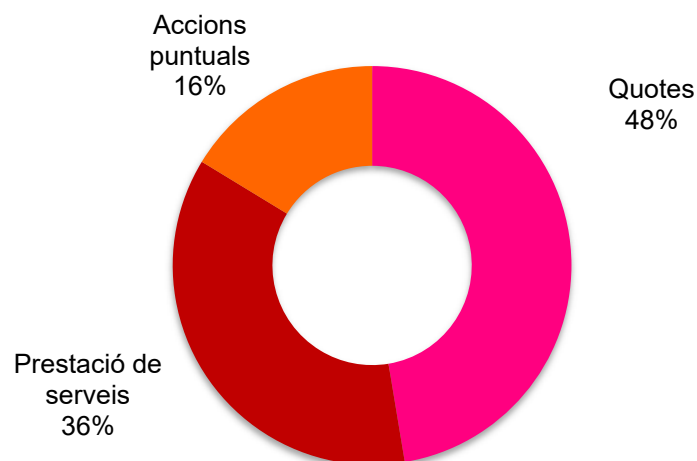
representa el 51% del finançament propi, la prestació de serveis el 31% i les accions puntuals el 18%.

A les associacions de base, les quotes representen el 50% dels recursos propis, una proporció que en el cas de la resta d'organitzacions és del 37%. Aquesta relació es troba invertida en el cas de la prestació de serveis, que representa el 33% del finançament propi a les associacions de base, i el 47% a la resta d'organitzacions.

A l'anàlisi segons l'àmbit sectorial d'actuació també es mostren lleus diferències. A les organitzacions d'acció social la principal font pròpia de finançament és compartida entre les quotes i la prestació de serveis, que representa el 42% en tots dos casos. Les entitats culturals del districte els seus recursos propis provenen principalment de les quotes, que representen el 53%.

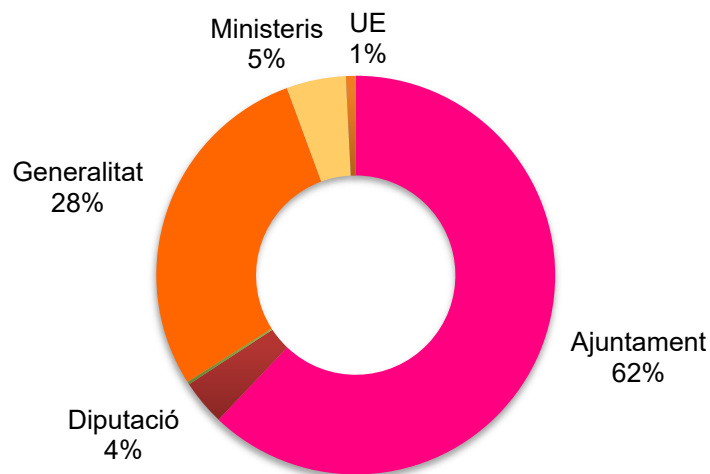
Amb l'increment del volum de persones associades també s'incrementa el pes relatiu de les quotes, passant de representar el 18% entre les organitzacions de fins a 30 associades, al 68% per aquelles entitats entre 91 i 250 persones associades. Per últim, cal destacar que a les organitzacions que compten amb persones remunerades, la prestació de serveis representa el 46% dels recursos propis.

Gràfic 35 Distribució per tipologies del finançament propi

Respecte al finançament públic, en la seva majoria prové de l'ajuntament -62%- seguit de la Generalitat -28%-. El finançament provinent de la resta de nivells de l'administració no supera el 5%. Aquesta relació es mostra en la mateixa línia que al conjunt de les entitats de la ciutat de Barcelona. La font de finançament públic varia segons es tracti d'associacions de base o de la resta d'organitzacions. Així, a les associacions de base, els ingressos provinents de l'Ajuntament representen el 71%, i els provinents de la Generalitat el 24%. A la resta d'organitzacions els recursos procedents de l'Ajuntament representen el 43% del finançament públic i els de la Generalitat el 38%.

Gràfic 36 Distribució per tipologies del finançament públic

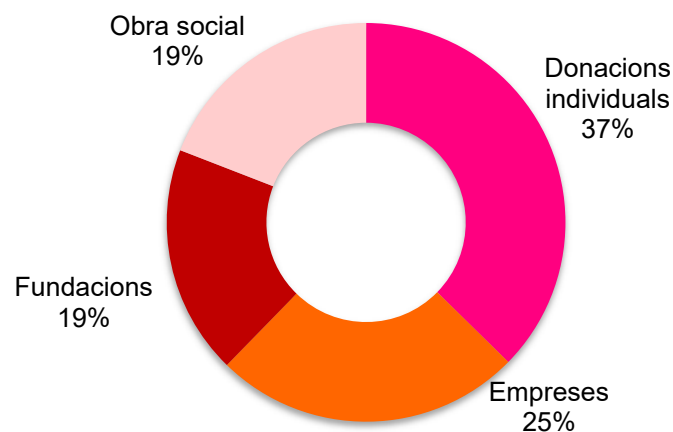
Les fonts de finançament públic varien considerablement segons l'àmbit sectorial d'actuació. Així, a les entitats d'acció social la principal font de finançament públic correspon a la Generalitat -50%-, i a les entitats comunitàries i veïnals i a les culturals predomina el finançament de l'Ajuntament -90% i 73% respectivament-.

Les fonts públiques de les entitats amb un menor volum econòmic es caracteritzen per provenir principalment de l'Ajuntament -94% a les micro- i les entitats amb volums superiors incrementen el finançament provinent de la Generalitat, els Ministeris i la UE.

Respecte al finançament privat, en la seva gran majoria prové de donacions individuals -37%- seguit de les empreses -25%- i les fundacions i l'obra social -19% en tots dos casos-. Una relació que mostra algunes diferències amb el conjunt de la ciutat de

Barcelona, on les donacions individuals i les fonts provinents de les empreses tenen un pes similar -31% i 28%-, l'obra social mostra un pes superior -23%- i les fundacions aporten una proporció menor -18%-.

Gràfic 37 Distribució per tipologies del finançament privat

"Falta una política clara sobre la llei de mecenatge i de fundacions (exclusiva per rics)".

Extret de les preguntes obertes

Si es comparen les associacions de base amb la resta d'organitzacions, es mostren petites diferències. A les associacions de base les donacions individuals guanyen pes respecte la mitjana -42%- i les fonts provinents d'empreses en perden -17%-. A la resta d'organitzacions la principal font de finançament privat es correspon a les empreses -39%-, perdent pes la resta de fonts.

Analitzant aquest tipus de font segons l'àmbit sectorial de les entitats, veurem com a les organitzacions d'acció social s'incrementa el finançament que prové de les fundacions -28%-. A les entitats culturals predomina el finançament provinent d'empreses -50%-. Un

predomini que s'intensifica considerablement en el cas de les organitzacions comunitàries i veïnals, -73%-.

Segons s'incrementa el volum econòmic de l'organització, es redueixen els recursos privats que provenen de les donacions individuals, passant de representar el 84% a les entitats micro, al 28% de les entitats grans. Amb una tendència inversa, els recursos que provenen de les fundacions i els de l'obra social, s'incrementen al mateix temps que augmenta el volum pressupostari de l'entitat.

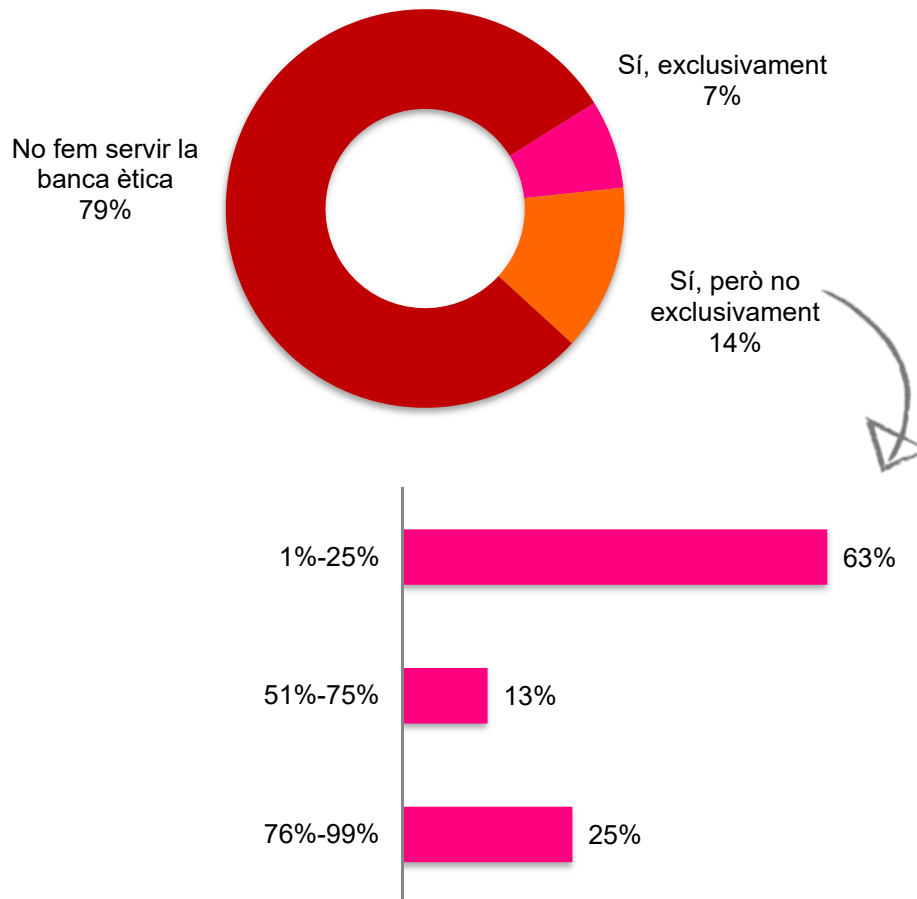
7.3 Banca ètica

La banca ètica està formada per un conjunt d'entitats financeres que prioritzen principis com la solidaritat, la cooperació i la sostenibilitat per sobre de la rendibilitat. En els darrers anys s'ha estès el seu ús en el conjunt de la societat. Pel que fa a les organitzacions consultades de Gràcia, el 21% la fan servir en la gestió dels recursos de l'organització, el 7% en exclusivitat i el 14% combinant-la amb d'altres tipus d'entitats bancàries. Una proporció semblant a la que mostra el conjunt de la ciutat de Barcelona -21%, 6% i 15% respectivament-.

Aquest tipus d'eina és menys habitual a les associacions de base -20%- i sensiblement més utilitzat a la resta d'organitzacions -25%-. Per altra banda, a les organitzacions que compten amb persones remunerades es fa un major ús de la banca ètica respecte les que no disposen de persones contractades -30% i 17% respectivament-.

Entre aquelles organitzacions que fan servir la banca ètica, predomina un ús prudent d'aquesta eina, predominant les entitats que gestionen menys d'una quarta part dels seus recursos -63%- a través d'aquest tipus de servei. A nivell de ciutat aquesta relació mostra certes diferències, en tant que el 44% gestiona més del 50% dels seus recursos a través de la banca ètica.

Gràfic 38 Ús de la banca ètica per a la gestió dels recursos econòmics de l'associació i % de recursos gestionats

"L'any 2015 vam utilitzar la banca ètica, però al 2016 vam canviar de banc per les dificultats amb les que ens vam trobar. (Impostos, ingrés de metàl·lic, etc.)".

Extret de les preguntes obertes

8. Reptes de futur

L'últim apartat de l'informe fa referència als reptes de futur que les entitats consideren més importants. En el dia a dia, les entitats han de gestionar les situacions i possibles dificultats que es poden donar tant en relació a l'activitat com a la gestió organitzativa. En el qüestionari del Panoràmic s'han incorporat una sèrie de temes que habitualment preocupen a les organitzacions com són la base social, la comunicació, el finançament, etc. I que de fet ja van ser identificats en la primera edició del Panoràmic. En aquesta edició, s'ha demanat a les entitats que els endrecin per ordre de prioritats.

Els temes que preocupen les entitats en el seu dia a dia són, per ordre de prioritats, l'ampliació de la seva base social, la millora de la comunicació i la difusió, i la millora de la gestió interna de l'entitat. Una prioritats que no dista substancialment respecte el conjunt de la ciutat de Barcelona, on coincideixen les cinc principals prioritats, malgrat que a nivell de ciutat la millora de la gestió interna és la cinquena prioritats.

A les entitats de base, les dos principals prioritats coincideixen amb les del conjunt de les entitats del districte. En el seu cas, la tercera prioritats es correspon amb la disponibilitats de locals i espais per al desenvolupament de la seva activitat.

Infografia 2 Prioritats de les organitzacions en el seu dia a dia

- 1 Ampliar la base social
- 2 Assolir els objectius missionals
- 3 Millorar la comunicació i difusió
- 4 Disposar de locals i espais
- 5 Diversificar les fonts de finançament
- 6 Millorar les relacions amb les Administracions Públiques
- 7 Millorar la gestió interna de l'entitat
- 8 Relleus en la junta directiva/òrgans de govern
- 9 Altres

"Aconseguir declaració d'utilitat pública".

Extret de les preguntes obertes

Les organitzacions consultades del districte de Gràcia identifiquen com a principals reptes del món associatiu l'ampliació de la base social, la consolidació del finançament i el treball en xarxa. Cal destacar que aquests reptes fan referència al conjunt del món no lucratiu i no en el cas individual de cada entitat. Unes prioritats que coincideixen amb els cinc primers reptes que es manifesten al conjunt de les entitats de Barcelona ciutat.

Infografia 3 Reptes del conjunt d'entitats de Gràcia

- 1 Ampliació i implicació de la base social
- 2 Consolidar el finançament
- 3 Treball en xarxa i col·laboració amb diferents agents socials
- 4 Reconeixement social i de les administracions públiques
- 5 Desenvolupament d'un model propi de fiscalitat
- 6 Creació d'una agència de comunicació associativa
- 7 Creació d'una agència de mecenatge
- 8 Extensió del codi ètic de les Associacions a l'àmbit català
- 9 Millora del treball d'incidència política
- 10 Modificació del reglament d'espectacles públics i activitats recreatives
- 11 Altres

"Creiem que totes són prioritats per molt que les haguem de valorar".

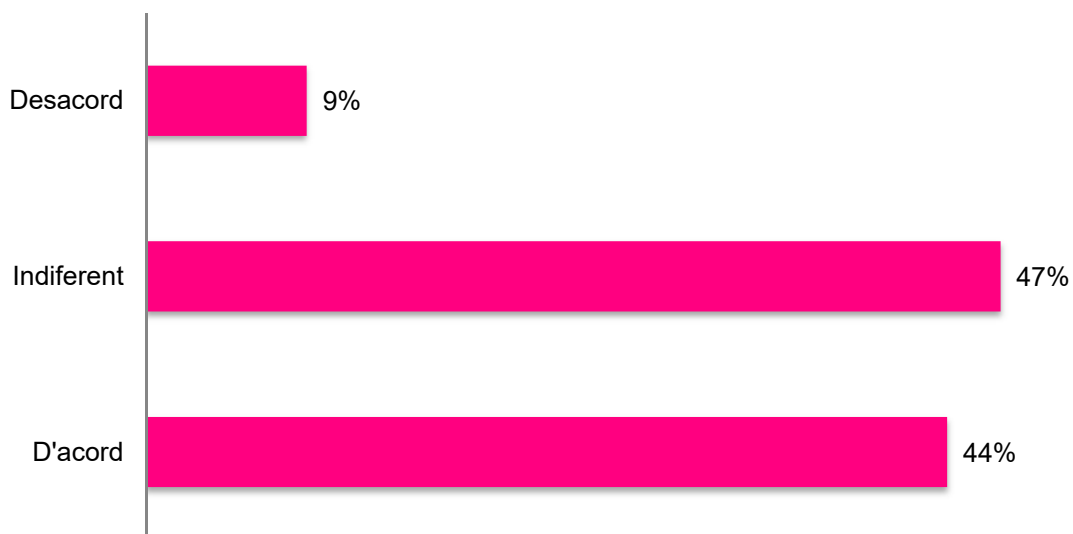
Extret de les preguntes obertes

"Massa burocràcia per la gestió de l'entitat".

Extret de les preguntes obertes

Per altra banda, en aquesta edició del Panoràmic s'han fet una sèrie de preguntes d'opinió en les quals es demanava el grau d'acord amb diferents afirmacions. En primer lloc s'ha preguntat si el canvi de denominació de la "Mostra d'associacions" de les festes de la Mercè per "l'Associa't a la Festa" ha estat positiu. En la majoria dels casos, les entitats es manifesten indiferents davant d'aquest canvi -47%- seguides de les que mostren un posicionament favorable -44%-. Una posició amb certes diferències respecte al conjunt de la ciutat de Barcelona, on tant les entitats que es mostren indiferents com les que ho fan de forma favorable representen el 42% de les organitzacions consultades. El posicionament favorable troba menys suports entre les associacions de base -36%- respecte a la resta d'organitzacions que es mostren majoritàriament a d'acord amb el canvi -67%-.

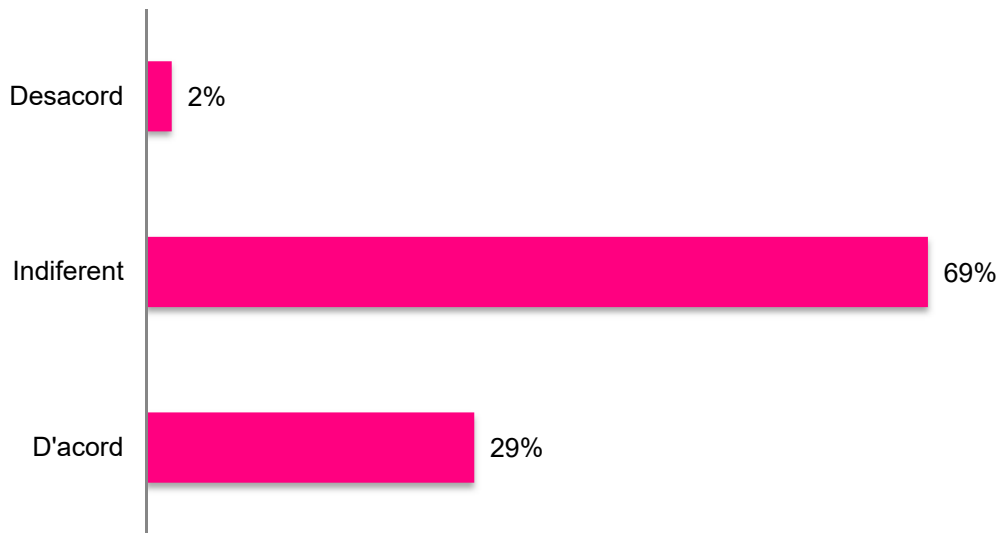
Gràfic 39 Grau d'acord amb la següent afirmació: "El canvi de la "Mostra d'associacions" de les festes de la Mercè per "l'Associa't a la Festa ha estat positiu"

D'altra banda, també s'ha preguntat si les entitats consideren que d'ençà de les darreres eleccions municipals, la seva relació i interlocució amb el consistori ha millorat. En el cas de Gràcia, el 69% de les organitzacions consultades es mostren indiferents i el 29% consideren que ha millorat la seva relació i interlocució. Un posicionament que no varia en el cas de les associacions de base i sí que ho fa sensiblement a la resta

d'organitzacions. En aquest cas s'incrementa la proporció d'entitats que consideren que la seva relació i interlocució amb el consistori ha millorat -38%- en detriment de les que es mostren indiferents -62%-. Una vegada més, el posicionament de les entitats del districte davant d'aquesta afirmació mostra diferències relatives respecte el conjunt de la ciutat de Barcelona, on el 50% de les entitats es manifesta indiferent, el 30% està d'acord i el 20% en contra.

Gràfic 40 Grau d'acord amb la següent afirmació: “D'ençà de les darreres eleccions municipals, la nostra relació i interlocució amb el consistori ha millorat.”

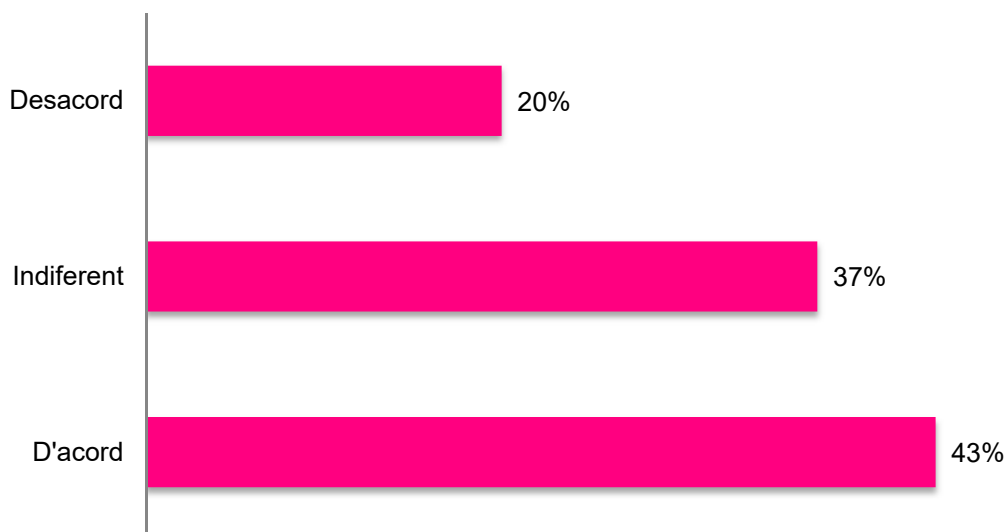
També s'ha preguntat si les entitats creuen que les administracions públiques haurien de reconèixer en els reglaments de participació ciutadana els processos participatius impulsats per la mateixa ciutadania i les associacions. En aquest cas, el 92% de les organitzacions consultades de Gràcia es manifesten d'acord amb aquesta afirmació, sense que hi hagi diferències significatives entre les associacions de base i la resta d'organitzacions, i en la mateixa línia que al conjunt de la ciutat de Barcelona.

Gràfic 41 Grau d'acord amb la següent afirmació: “Les administracions públiques haurien de reconèixer en els reglaments de participació ciutadana els processos participatius impulsats per la mateixa ciutadania i les associacions.”

Per últim, s'ha preguntat l'opinió sobre si es considera que l'oferta formativa adreçada a les entitats i a la base social és l'adequada tant en continguts com en formats. En aquest cas, el 43% de les organitzacions del districte consultades consideren que la formació és adequada, i el 37% es mostren indiferents. No es mostren diferències significatives respecte la resposta a aquesta pregunta al conjunt de la ciutat, ni entre les associacions de base i la resta d'organitzacions.

Gràfic 42 Grau d'acord amb la següent afirmació: “L'oferta formativa adreçada a les entitats i a la seva base social és l'adequada tant en continguts com en formats”

9. Annexos

9.1 Fitxa tècnica

- Autor/es: Fidel Gonzalez, Josep Mañé i Hungria Panadero
- Tipus d'estudi: quantitatiu
- Àmbit: districte Gràcia de la ciutat de Barcelona
- Univers: organitzacions sense ànim de lucre
- Marc: organitzacions sense ànim de lucre amb possibilitat de contacte
- Dimensió de la mostra: $n=132$
- Nivell d'error: per un nivell de confiança del 95,5% i en situació de màxima indeterminació ($p=q=0,5$) el error màxim és del $\pm 7,4\%$.
- Recollida de respostes: de setembre a desembre de 2016.
- Recollida d'informació: aplicació professional per a la recollida de respostes a través de qüestionari online amb preguntes tancades, obertes i semiobertes. També qüestionari en plantilla de documents i qüestionari breu.
- Tractament de les dades: depuració de dades, càlcul i recodificació de variables.
- Anàlisi: estadística descriptiva, estadística no paramètrica i tècniques de mostreig.
- Dades de referència: l'any de referència és 2015 donat que és el darrer any tancat en el moment d'iniciar el treball de camp.

9.2 Entitats impulsores

Coordinació

El Consell d'Associacions de Barcelona (CAB) és la plataforma d'associacions de la ciutat. La seva missió és treballar per al desenvolupament de l'associacionisme i dels seus valors a Barcelona, tot construint un espai de participació, vertebració –territorial i sectorial- i d'interlocució d'organitzacions interessades en l'associacionisme. El CAB ha estat l'impulsor dels dos congressos d'associacionisme celebrats a la ciutat.

Impulsat conjuntament amb:

L'Observatori del Tercer Sector (OTS) és un centre de recerca especialitzat en el tercer sector, independent i sense ànim de lucre, que té per objectiu aprofundir i incrementar el coneixement d'aquest sector i treballar per a la millora del funcionament de les organitzacions no lucratives. L'OTS ha realitzat estudis de referència que han contribuït a la millora del tercer sector i a donar visibilitat social.

La Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia és una entitat sense afany de lucre que treballa en els àmbits de la joventut, l'educació, la participació democràtica, la ciutadania i les polítiques públiques en general. Genera coneixement des de la investigació social aplicada, aportant propostes estratègiques i assessoraments a les administracions públiques i a les entitats.

La Fundació Pere Tarrés, amb més de 50 anys d'existència, és una organització no lucrativa d'acció social i educativa, dedicada a la promoció de l'educació en el temps lliure, el voluntariat, la millora de la intervenció social i l'enfortiment del teixit associatiu. Amb el temps la seva acció s'ha ampliat a altres àmbits de l'acció social com ara la formació, la recerca i la gestió.

L'Obra Social "la Caixa" té per missió contribuir al progrés de les persones i la societat amb especial incidència en els col·lectius més vulnerables, ja sigui a través de programes propis, aliances estratègiques o col·laboracions, mitjançant actuacions eficients, innovadores, avaluables i susceptibles de ser transferides a altres entitats.

9.3 Fonts consultades

Ajuntament de Barcelona. Districte a districte. Història dels districtes.

Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística. Observatori de districtes.

Corts, S.;Montaña, O., Torra, R. (2012) *Segon Congrés d'Associacions de Barcelona. Memòria 2010-2011*. Barcelona. Consell d'Associacions de Barcelona.

Llei 25/2015 del 30 de juliol, del voluntariat i del foment de l'associacionisme. COGC 6930, 07/08/2015.

Informes Panoràmic 2014 i 2015. www.elpanoramic.org

Agraïments

Gràcies a totes les entitats participants per fer possible aquesta recerca i col·laborar així en l'enfortiment del món no lucratiu. Gràcies també a les federacions implicades en el Panoràmic per donar empenta a la recollida de respostes i per les aportacions en el disseny del qüestionari.

El projecte no hauria estat possible sense el treball de totes les persones de l'equip del Panoràmic així com del suport de les institucions i administracions públiques.

Gràcies a tots i totes!